



CORPUS DELICTI

ČÍSLO VYDANIA: 01/2021

elsa

The European Law Students' Association

Trnava

ISSN 1338 - 6603 (tlačená verzia)
ISSN 1338 - 4821 (online verzia)



Obsah odbornej časti

Mníchovská dohoda.....	4
(Ne)ústavnosť referenda o predčasných voľbách.....	9
Právotvorná a súdna činnosť prétorov.....	12
Základné imanie obchodnej spoločnosti.....	16
Charakteristika a porovnanie ústavných systémov Spojených štátov mexických a Spojených štátov amerických	19



Časopis Corpus Delicti je evidovaný Ministerstvom kultúry SR pod evidenčným číslom EV 4594/12.

Vychádza na pôde Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave.

V júni 2021 vychádza dvadsiate prvé číslo obnoveného časopisu Corpus Delicti.

Zakladateľmi obnoveného časopisu Corpus Delicti boli: Mgr. Kristián Čechmánek, PhD., Mgr. Martin Császár, Mgr. Naďa Petříková.

Tlač zabezpečuje ExpresTlač, Kopčianska 15, 851 01 Bratislava.

Časopis vydáva ELSA Trnava, Kollárova 10, 917 01 Trnava v spolupráci s Právnickou fakultou Trnavskej univerzity v Trnave, Hornopotočná 23, 918 43 Trnava.

Články v čísle 1/2021 editovali členovia redakčnej rady.

Odborné články v časopise Corpus Delicti podliehajú recenznému konaniu.

Vydané: jún 2021, IČO: 36 093 971, periodicita vydávania: dvakrát ročne.

V prípade, ak sa chcete stať súčasťou časopisu Corpus Delicti, napíšte článok v rozsahu 3 – 7 A4 (písmo Times New Roman, veľkosť 12, jednoduché riadkovanie) na ľubovoľnú tému, samozrejme, týkajúcu sa práva, za článkom uveďte použitú literatúru a dodržiavajte citačné pravidlá podľa STN.

Článok spolu s farebnou fotografiou Vašej tváre zašlite na e-mailovú adresu: corpusdelicti.tt@gmail.com

V prípade, že nás svojim článkom zaujmete, bude uverejnený v najbližšom čísle 2/2021 pre zimný semester ak. roku 2021/2022. Uzávierka pre číslo 2/2021 je 15.11.2021.

Príspevok musí byť recenzovaný. Redakcia si vyhradzuje právo článok upraviť čo do štylistiky a gramatiky, ako aj právo článok odmietnuť z kapacitných dôvodov.

Tešíme sa na Vaše príspevky!

Toto číslo časopisu vyšlo s finančnou podporou Elsa Trnava a Právnickej fakulty TU v Trnave.



elsa

The European Law Students' Association
TRNAVA

Mníchovská dohoda

Dôvody jej neplatnosti z medzinárodného a vnútroštátneho práva

Autor: Nina Kelemenová

študentka 2. ročníka bakalárskeho denného štúdia na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave

Pozn.: Článok recenzovala JUDr. Ingrid Lanczová, PhD., ktorá pôsobí na Katedre Dejín práva Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave. Za redakčnú radu Corpus Delicti recenzný posudok vypracovala Viktória Kološťová.

• • •

Úvod

Obdobie Mníchovskej dohody (ďalej len „dohoda“), nazývanej aj Mníchovský diktát či Mníchovská zrada, je jedno z najdôležitejších a zároveň najsmutnejších období pre Československo. Podľa mnohých historikov, politikov či politických analytikov Slovensko pomerne často zabúda na tak dôležité obdobie pre Slovákov a Čechov, ktorým bolo práve obdobie prijatia spomínanej dohody. Bolo to pred 83 rokmi. Vtedy, 29. septembra 1938, predseda Chamberlain vyhlásil: „Peace in our days,“ mier v našich rokoch. Bolo tomu ale naozaj tak? Veľké množstvo období v našich bohatých dejinách formovalo našu krajinu, jej vnútorné či vonkajšie usporiadanie a tým, samozrejme, ovplyvňovali ľudí žijúcich na územiach dnešného Slovenska a Česka. Obdobie národnej hrdosti a prosperity v období „Temna“ vystriedalo potlačanie základných práv a slobôd a boj za existenciu.

Ak by sme mali zhodnotiť udalosti z roku 1938 zo širšieho pohľadu, mohli by sme kľudne tvrdiť, že mali nesmierne bolestivé a devastujúce dopady nie len na náš národ, ale aj na Európu, ba dokonca celý svet. Boli totiž jasným signálom toho, akým smerom sa Európa vydáva a kam smeruje. Mníchovská dohoda, na ktorej sa zúčastnilo niekoľko mocností, naznačovala nielen snahu Nemecka podrobiť si malý národ, ale aj pokračovať v expanzii ďalej, a to za každú cenu.

Tento krátky príspevok som sa rozhodla napísať, pretože sa jedná o obdobie, na ktoré nemôžeme len tak zabudnúť. Stále medzi nami žije niekoľko ľudí, ktorí si pamätajú udalosti z tejto doby. Ľudia, ktorí ju spomínajú ako jednu z najväčších tragédií nášho národa, ale zároveň s hrdosťou v hlase poukazujú na to, čo na prvý pohľad nie je úplne zřejmé – a to



pripravenosť občanov bojovať proti cudzej nadvláde a snahu nenechať umlčať malý národ, označovaný ako srdce Európy. Budem sa zaoberať dôvodmi neplatnosti Mníchovskej dohody z medzinárodného ako aj z vnútroštátneho práva, pretože je dôležité vedieť, prečo túto dohodu považujú historici či právnici za neplatnú od samého začiatku. Ešte predtým však ozrejším pojem Mníchovskej dohody a spomeniem najdôležitejšie udalosti, ktoré sa diali v spojení s touto udalosťou a taktiež priebeh jej prijatia.

Dejiny Československa sú pre nás nesmierne dôležité a mal by ich poznať každý občan Slovenskej a Českej republiky. Pre právnikov je to obzvlášť dôležité, pretože právo a riadenie spoločnosti sú prepojené. Ak chceme dnes riadiť spoločnosť dobre, musíme sa poučiť z chýb minulosti. Dátum, akým je 29. september 1938 je pre Československo veľkým medzníkom a taktiež najväčším prejavom tzv. politiky appeasementu.

Mníchovská dohoda a sudetská otázka

Mníchovskú dohodu, ako už mnohí z nás vieme, uzavreli štyri európske veľmoci a to Nemecko, Taliansko, Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Francúzsko, 29. septembra 1938 v Mníchove. Československá vláda, konajúca v stave krajnej núdze a pod medzinárodným nátlakom, ju o deň na to prijala. Konkrétne išlo o odstúpenie tzv. sudetonemeckého územia, nachádzajúceho sa v pohraničí Čiech, Moravy a Sliezska.

Nemecko bolo reprezentované kancelárom Adolfom Hitlerom, Taliansko vodcom Národnej fašistickej strany Benitom Mussolinim, Spojené kráľovstvo ministerským predsedom Arthurom Nevilleom Chamberlainom a Francúzsko predsedom vlády Édouardom Daladierom. Avšak pozrime sa na priebeh uzatvárania samotnej dohody.

Už od roku 1933 vládol v Nemecku nacistický režim, ktorý sa netajil územnými nárokmi voči susedným štátom. Medzi hlavné ciele Adolfa Hitlera, reprezentanta nemeckého národa, patrila likvidácia Československej republiky (ďalej len

vala „voľbu medzi vraždou alebo samovraždou“. Vraždou by bolo odmietnutie dohody – viedlo by to totiž k avizovanému útoku Nemecka bez pomoci Veľkej Británie a Francúzska. Samovraždou by bolo podpísanie dohody a odstúpenie 30% územia Nemecku, a tým „zabitie“ štátu zvnútra. Čo sa aj v konečnom dôsledku stalo...¹²

Dôvody neplatnosti Mníchovskej dohody - Mníchovská dohoda z právneho hľadiska

Mníchovská dohoda bola z právneho hľadiska medzinárodnou zmluvou, ktorá nebola vôbec obširná, bola veľmi jednoduchá a stručná. Skladala sa z úvodného prehlásenia, teda z preambuly, ôsmich článkov, jedného dodatku a troch doplnujúcich prehlásení. „Medzinárodná obvyčaj definuje medzinárodnú zmluvu ako dojednanie dvoch alebo viacerých subjektov medzinárodného práva, ktoré má z vôle týchto subjektov medzinárodné právne účinky a riadi sa medzinárodným právom.“¹³ Základným dokumentom medzinárodného zmluvného práva sa v súčasnosti považuje Viedenský dohovor o zmluvnom práve (ďalej len „dohovor“), ktorý bol prijatý v roku 1969.¹⁴ Tento dohovor považujú mnohí historici a profesori za kľúčový pri argumentovaní neplatnosti Mníchovskej dohody.

Každá medzinárodná zmluva musí spĺňať určité náležitosti aby bola platná, ale keďže nie sú presne vymedzené, pokúsim sa ich rozdeliť do dvoch základných častí. Prvou časťou, a zároveň tou najdôležitejšou je, že musí byť dojednaná minimálne dvoma subjektami medzinárodného práva – štátmi, resp. jeho predstaviteľmi. Táto podmienka bola dodržaná aj v prípade podpísania Mníchovskej dohody, pretože tu máme hneď štyri štáty. V druhej časti musia byť dodržané formálne náležitosti a musí mať povahu súhlasného prejavu vôle, t.j. konsenzu strán. A tu, v našom prípade, dochádzame ku kameňu úrazu. Bola teda Mníchovská dohoda platná aj napriek tomu, že krajina, o ktorej osude sa rozhodovalo nebola prítomná?

Dôvody neplatnosti Mníchovskej dohody z pohľadu medzinárodného práva

Na otázku neplatnosti Mníchovskej dohody existuje mnoho názorov, ktoré sa rôznia a sú nejednotné v tom, či bola neplatná absolútne alebo relatívne. Medzinárodná zmluva môže byť neplatná buď absolútne, teda od počiatku dojednaní zmluvy alebo relatívne. V prvom prípade ide najčastejšie o prípady, keď bola zmluva uzavretá pod hrozbou sily. V druhom prípade, teda v prípade relatívnej neplatnosti môže ísť napríklad o podvod. Ako uvádza právny historik Ján Ku-

historickarevue.sme.sk/c/22528754/bolo-to-zlyhanie-zapadu-politika-appeasementu-a-cesta-k-mnichovskej-dohode-1938.html

12 Tamže

13 MALENOVSKÝ, J. Medzinárodné právo verejné, obecná časť a poměr k jiným právním systémům. 6. vyd. Brno – Plzeň: Doplněk – Aleš Ceník, 2014. s. 155 - 156.

14 JANKUV, J. a kol. 2015. Medzinárodné právo verejné I. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Ceník, s.r.o., 2015. s. 143.

klík „Z prevládajúceho československého pohľadu sa jednalo o absolútne neplatnú medzinárodnú zmluvu z dôvodu porušenia mnohých pravidiel medzinárodného práva.“¹⁵ Tak ako samotný súhlas vlády, o ktorý sa Mníchov opieral, tak sa aj Mníchovská dohoda vo všeobecnosti z pohľadu medzinárodného práva považujú za nulitné z viacerých relevantných dôvodov.

Jeden z dôvodov je súhlasný prejav vôle – ten v tomto prípade jednoznačne chýbal. Československá republika žiaden súhlas neprejavila. Československo muselo prijať dohodu pod hrozbou nátlaku a agresie zo strany Nemecka, napriek tomu, že štáty boli účastníkmi dohôd, ktorými sú napríklad Locarnské dohody z roku 1925 alebo Briand – Kellogov pakt (nazývaný aj Parížsky pakt) z roku 1928. Uvedené dohody zakazovali riešiť spory medzi štátmi silou, no aj napriek tomu sa tak stalo.

Druhý z dôvodov je uvedený v Parížskom pakte - zmluvné strany v článku 1 slávnostne prehlasujú v mene svojich národov, že odmietajú vojnu ako prostriedok k riešeniu medzinárodných sporov.“¹⁶ Vďaka tomuto paktu je Mníchovská dohoda neplatná vrátane všetkých zmlúv, ktoré ju dopĺňali. Mníchovská dohoda bola taktiež v rozpore s Paktom Spoločnosti národov z roku 1920,

podľa ktorého mali všetci členovia rešpektovať územnú celistvosť a nezávislosť zmluvných štátov. Veľká Británia a taktiež aj Francúzsko boli členmi Spoločnosti národov. Hoci Taliansko a Nemecko zo Spoločnosti národov vystúpili, „Nemecko bolo naďalej viazané paktom podľa Versailleskej mierovej zmluvy, ktorú nebolo oprávnené jednostranne zrušiť“, píše Jozef Mrázek vo svojom príspevku v knihe Mníchovská dohoda: cesta k deštrukcii demokracie v Európe.

Z pohľadu medzinárodného práva bola dohoda absolútne neplatná aj z ďalšieho dôvodu a to, že bola uzatvorená v neprospech tretej strany, ktorou bola Československá republika. Expert na medzinárodné právo, Jozef Mrázek, taktiež argumentuje tým, že Československo nebolo signatárom spomínanej dohody a bola uzatvorená na ťarchu tretej strany, čo podľa medzinárodného práva nie je možné. ¹⁷ „Tvrdenie o absolútnej neplatnosti Mníchova a prijatie Mníchovskej dohody za hrozby silou sa stalo základom právnej teórie a poli-

15 KUKLÍK, J. 2018. Neplatní od počátku, nebo až po poslěze? Právní obzori na mnichovskou dohodu se různí. V Česká televize [online]. 2018. [cit. 20.02.2021]. Dostupné na internete : https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2607269-neplatna-od-pocatku-nebo-az-posleze-pravni-nazory-na-mnichovskou-dohodu-se-ruzni?fbclid=IwAR3Xo8g4ENgDq5uHWV3qCvZYyxMbbX6c3kX_1Vlb-1vhwYHhUOJXzMARKucY

16 SOVADINA, J. 2009. Briand – Kellogův pakt. V Moderní Dějiny [online]. 2009. [cit. 20.02.2021]. Dostupné na internete : <http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/briand-kelloguv-pakt-27-8-1928/>

17 KUKLÍK, J. 2008. Neplatní od počátku, nebo až po poslěze? Právní obzori na mnichovskou dohodu se různí. V Česká televize [online]. 2008. [cit. 25.02.2021]. Dostupné na internete : https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2607269-neplatna-od-pocatku-nebo-az-posleze-pravni-nazory-na-mnichovskou-dohodu-se-ruzni?fbclid=IwAR3Xo8g4ENgDq5uHWV3qCvZYyxMbbX6c3kX_1Vlb-1vhwYHhUOJXzMARKucY

tickej kontinuity Československej republiky. Od konca 50. rokov Československo začalo presadzovať, že dohoda je neplatná od samého začiatku so všetkými vyplývajúcimi dôsledkami,¹⁸ dodáva právny historik Kuklík.

Dôvody neplatnosti Mníchovskej dohody z pohľadu vnútroštátneho práva

„Neexistujúce a bezprávne je všetko to, k čomu sme boli od septembra 1938 nezákonne a protiústavne prinútení“ vyhlásil



Edvard Beneš v júli 1940.¹⁹ Tak ako z pohľadu medzinárodného, tak aj z pohľadu vnútroštátneho bola Mníchovská dohoda od samého začiatku neplatná. Podľa § 3 ods. 1 Ústavnej listiny z roku 1920 „Územie Československej republiky tvorí jednotný a nedeliteľný celok, ktorého hranice môžu byť zmenené iba ústavným zákonom.“²⁰ Najväčšiu nehodu však vidím v § 64 ods. 1 vete štvrtej Ústavnej listiny z roku 1920, kde sa píše, že o zmene štátneho územia môže rozhodnúť iba prezident so súhlasom Národného zhromaždenia.²¹ Z tohto faktu nám jasne vyplýva, že sama vláda nemohla súhlasiť s odstúpením štátneho územia, keďže na zmenu hraníc sa vyžadoval súhlas 3/5 väčšiny členov Národného zhromaždenia. Napriek tomu, že bola dohoda prijatá vládou a prezidentom, parlament Československej republiky ju nikdy neratifikoval. Taktiež z pohľadu vnútroštátneho, ako bolo vyššie uvedené, išlo o res inter alios acta, teda rozhodnutie „o nás bez nás“.

Či už z medzinárodného hľadiska alebo vnútroštátneho, ide o nulitnú medzinárodnú zmluvu, ktorej neplatnosť postupne už počas vojny a aj v ďalších desaťročiach uznali všetky zainteresované strany, vrátane jej signatárov. Neplatnosť dohody prehlásila Veľká Británia v roku 1939 a Francúzsko a Taliansko v roku 1944. Nemecko jej nulitu uznalo v medzinárodnej zmluve z roku 1973 a následne ju potvrdilo v roku 1992.²²

Záver

Mníchovská dohoda bola jedna z najdôležitejších udalostí 20. storočia a do určitej miery prispela k pochopeniu sveta, ktorý sa aj jej prostredníctvom menil. Každý krok, ktorý ľudstvo urobí na svojej ceste k lepšej spoločnosti sa môže stať kontroverzným a pohľad naň sa mení a o to viac keď

¹⁸ Tamže

¹⁹ PAMÁTI II : Od Mnichova k nové válce a k novému vítězství - Edvard Beneš. Praha : Městská knihovna v Praze, 2019. s. 78.

²⁰ Ústavná listina prvej Československej republiky

²¹ Ústavná listina prvej Československej republiky

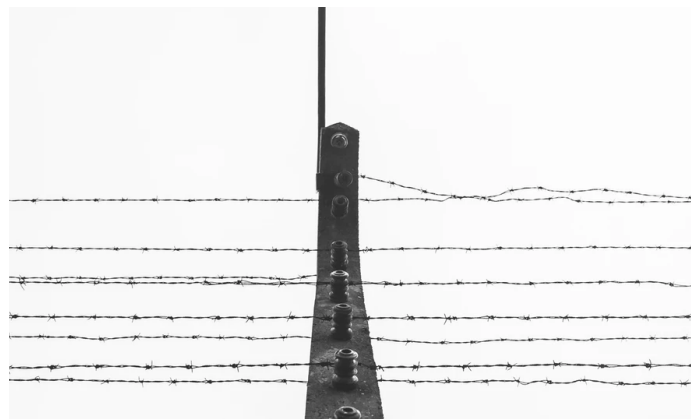
²² KROŠLÁK D. a kol. 2016. Ústavné právo. Bratislava : Wolters Kluwer s.r.o., 2016. s. 89.

ho skúmame s odstupom času. Takto je to aj s Mníchovskou dohodou. Pohľad na ňu, ako aj na všetky historické súvislosti spojené s Dohodou, sa neustále vyvíjajú. Dokonca sa aj po vyše 80tich rokoch objavujú v rôznych archívoch dokumenty prispievajúce k objasneniu nových skutočností, ako je napríklad samotný priebeh prijímania Mníchovskej dohody, život na pohraničných územiach v čase nepokojov očami obyvateľov daných území či rôzne dokumenty potvrdzujúce rokovania daných strán, stanoviská a vyhlásenia.

Cieľom tohto krátkeho príspevku bolo priblížiť Mníchovskú dohodu a pokúsiť sa ozrejmiť hlavné dôvody neplatnosti, ktoré považujem za kľúčové. Dôvody neplatnosti Dohody som posudzovala podľa medzinárodného aj vnútroštátneho práva, resp. predovšetkým z hľadiska ústavného práva. Prevládajúce názory a argumentácie z pohľadu medzinárodného a vnútroštátneho práva na Mníchovskú dohodu majú za následok absolútnu neplatnosť Dohody od samého začiatku. Na to, aby bola neplatnosť Mníchovskej dohody uznaná všetkými štátmi bol potrebný dlhý čas, no napokon sa tak stalo. Mocnosti, ktoré rozhodovali o našom osude, bez našej účasti, sa mali viac zaujímať o realitu našej krajiny a neposlúchať „hlasy“ nemeckej propagandy. Mali dostatok možností a príležitostí presvedčiť sa o tom, aká naozaj je politika Adolfa Hitlera, a ktorým smerom sa Nemecko uberá.

Z môjho pohľadu bolo toto obdobie pre Slovákov a Čechov jednoznačne jedným z najťažších v našich spoločných dejinách, pretože sme boli zradení. Dostali sme sa do beznádejnej a bezvýchodiskovej situácie a pociťovali sme pocit krivdy. Mníchovská dohoda a jej dôsledky spôsobili zmenu v živote ľudí, ktorí žili na pohraničných územiach a museli bez odkladu opustiť svoje domovy, čo bolo vyjadrené aj v prvom článku Mníchovskej dohody, ktorý znel nasledovne: „Vystahovanie sa začína 1. októbra.“²³

Za jednu z najväčších historických chýb považujem aj ko-



nianie Spoločnosti národov, pretože si nedokázala vytvoriť dostatočne silnú a stabilnú legislatívu a pozíciu, ktorá by sa zaručila za právnu istotu a tak aj za to, ako postupovať a postihovať porušenie medzinárodných záväzkov. Domnievam sa, že Spoločnosť národov nebola až tak rešpektovaná v dobe

²³ Vlastný preklad z Mníchovskej dohody, bod č. 1. Dostupné na internete : <https://www.ns-archiv.de/krieg/1938/tschechoslowakei/muenchener-abkommen-29-09-1938.php?fbclid=IwAR3EEyBvuxd-Sw-KFVEcgWj9jzZ30RRCiHQ1UNPN0kxSellQE9sKCykL3Kdl>

prijímania Mníchovskej dohody pravdepodobne aj z toho dôvodu, že prevládal názor, podľa ktorého bol zákaz použitia sily uvedený až v Charte OSN z roku 1945.¹ Okrem iného by sme mohli uvažovať aj o vynútiteľnosti dodržania tohto záka- zu, pretože aj dnes, napriek rozvinutejšiemu systému kolektívnej bezpečnosti, je prijatie jednotného stanoviska a uplatnenie sankcie ťažko dosiahnuteľné. No najmä dvaja účastníci Dohody boli aj najvýznamnejšími členmi Spoločnosti národov a asi ťažko by sme si vedeli predstaviť, že by si sami sebe ukladali sankcie. Samozrejme je toto všetko typicky ukázkou príčin a následkov, akcií a reakcií. A preto, pýtať sa, „čo by bolo keby“ s tak veľkým odstupom času, by bolo relevantné iba ak by sme v tom našli po- učenie pre súčasnosť a záro- veň budúcnosť.

Zoznam použitej literatúry

Monografie a knihy

ANGLÁN : Spomienky ge- nerála Antona Petráka. Bra- tislava : Ústav pamäti národa, 2012. 462 s. ISBN 978-80-89335-59-6.

BENEŠ, E. : Mníchovské dny. Praha : Svoboda, 1968, 555 s.

ČAPELKA, Č. – ŠTURMA, P. : Mezinárodní právo veřejné. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. 761 s. ISBN 80-86432-57-2.

JANKUV, J. a kol. 2015. Medzinárodné právo verejné I. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. 319 s. ISBN 978-80-7380-559-3.

KROŠLÁK D. a kol. 2016. Ústavné právo. Bratislava : Wolters Kluwer s.r.o., 2016. 801 s. ISBN 978-80-8168-511-8.

LACLAVÍKOVÁ M. – ŠVECOVÁ A.: Praktikum k dejinám štátu a práva na Slovensku II. zväzok (1848-1948). Trnava : Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2016. 347 s. ISBN 978-80-568-0008-9.

MALENOVSKÝ, J. Mezinárodní právo veřejné, obecná část a poměr k jiným právním systémům. 6. vyd. Brno – Plzeň: Doplněk – Aleš Čeněk, 2014. 500 s. ISBN 978-80-7239-318-3.

PAMĚTI II : Od Mnichova k nové válce a k novému vítězství - Edvard Beneš. Praha : Městská knihovna v Praze, 2019. 469 s. ISBN 978-80-7602-4.

Legislatívne pramene
Ústavná listina prvej Československej republiky

Elektronické dokumenty

ČIEFOVÁ, A. 2016. Bolo to zlyhanie západu? – Politika appeasementu a cesta k Mníchovskej dohode 1938. V histo- rická revue [online]. 2016. [cit. 20.02.2021].
Dostupné na internete : <https://historickarevue.sme.sk/c/22528754/bolo-to-zlyhanie-zapadu-politika-appeasementu-a-cesta-k-mnichovskej-dohode-1938.html>

¹ Bližšie pozri učebnicu – ČAPELKA, Č. – ŠTURMA, P. : Mez- inárodní právo veřejné. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. s. 159 – 160.

[sk/c/22528754/bolo-to-zlyhanie-zapadu-politika-appeasementu-a-cesta-k-mnichovskej-dohode-1938.html](https://historickarevue.sme.sk/c/22528754/bolo-to-zlyhanie-zapadu-politika-appeasementu-a-cesta-k-mnichovskej-dohode-1938.html)

ŠRÁMEK, P. 2013. Predválečná osobnosti. Armádní ge- nerál Jan Syrový. V Armáda vojenství [online]. 2013. [cit. 02.03.2021].

Dostupné na internete : <https://armada.vojenstvi.cz/pred- valecna/osobnosti/armadni-general-jan-syrový.htm>

JAHELKA, T. 2018. Aká bola cesta k Mníchovu 1938? V historická revue [online]. 2018. [cit. 25.02.2021].

Dostupné na internete : <https://historickarevue.sme.sk/c/22528760/aka-bola-cesta-k-mnichovu-1938.html>

Karlovarský program, NS – Archiv : Dokumente zum Natio- nalsozialismus.

Dostupné na internete : <https://www.ns-archiv.de/krieg/1938/tschechoslowakei/karlsbader-programm-24-03-1938.php>

KUKLÍK, J. 2018. Neplatní od počátku, nebo až po poslé- ze? Právní obzori na mníchovskou dohodu se různí. V Česká televize [online]. 2018. [cit. 20.02.2021].

Dostupné na internete : https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2607269-neplatna-od-pocatku-nebo-az-posleze-pravni-nazory-na-mnichovskou-dohodu-se-ruzni?fbclid=IwAR3Xo8g4ENgDq5uHWV3q-CvZYyxMbbX6c3kX_1V1b-lvhwYHhUOJXzMARKucY

Mníchovská dohoda, dostupné na internete :

<https://www.ns-archiv.de/krieg/1938/tschechoslowakei/muenchener-abkommen-29-09-1938.php?fbclid=IwAR3EEyB-vuxdSw-KFVEcgWj9jzZ30R-RCiHQ1UNPNOkxSel-lQE9sKCykL3KdI>

SOVADINA, J. 2009. Briand – Kelloggův pakt. V Moder- ní Dějiny [online]. 2009. [cit. 20.02.2021].

Dostupné na internete :

<http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/briand-kellogg-uv-pakt-27-8-1928/>

Pamět národa. 2017. Nacizmus a komunizmus. V Ústav pa- měti národa [online]. 2017. [cit. 02.03.2021].

Dostupné na internete : <https://www.upn.gov.sk/>



(Ne)ústavnosť referenda o predčasných voľbách

Autor: Ivana Lepeňová

študentka 2. ročníka bakalárskeho denného štúdia na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave

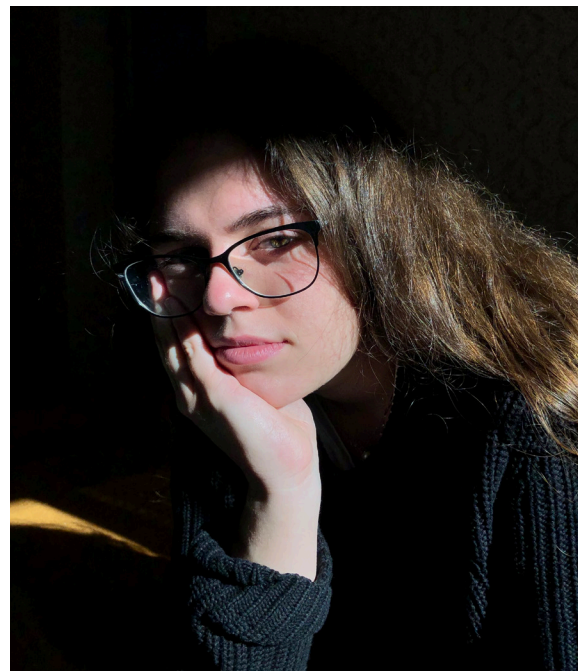
Pozn: Článok recenzoval doc. Mgr. Marek Káčer, PhD., ktorý pôsobí na Katedre teórie práva a ústavného práva Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave. Za redakčnú radu Corpus Delicti recenzný posudok vypracovala Viktória Kološťová.

• • •

Ak sledujeme politickú situáciu na Slovensku, iste našej pozornosti neunikla snaha opozičných politických strán (Smer-SD, Hlas-SD a SNS) o vyzbieranie dostatočného počtu podpisov – podľa ústavy najmenej 350 000,¹ aby bolo možné vyhlásenie referenda prezidentkou SR, ktorého predmetom má byť skrátenie volebného obdobia Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „NR SR“). Dôležité je podotknúť, že prezident SR disponuje právomocou dať referendovú otázku, ešte pred jej vyhlásením, na preskúmanie súladu či nesúladu s ústavou alebo ústavným zákonom Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ÚS SR“), a to v prípade existencie akýchkoľvek pochybností.² Opozičné strany prezentujú petíciu za referendum o predčasných voľbách ako apolitickú a tiež ako snahu vyhovieť občanom, ktorým takto dajú priestor vyjadriť svoju nespokojnosť so súčasným politickým stavom, pričom množstvo vyzbieraných podpisov má byť toho dôkazom a zároveň objednávkou na zmenu súčasnej situácie. Pri pohľade do minulosti zistíme, že Slovensko sa v obdobnej situácii neocitá po prvýkrát – uskutočnili sa už dve referendá o predčasných voľbách (v roku 2000 a 2004). Vtedajší prezident Rudolf Schuster však nevyužil svoju právomoc, ktorá mu vyplýva priamo z ústavy a nepodal predmetnú referendovú otázku na preskúmanie ÚS, preto jeho rozhodnutím doposiaľ nedisponujeme.

Inštitút referenda v podmienkach Slovenskej republiky je, pre relatívne vysoké kvórum, kedy je nevyhnutná účasť nadpolovičnej väčšiny oprávnených voličov, pričom z tohto počtu musí byť rozhodnutie prijaté nadpolovičnou väčšinou,³ veľmi

1 čl. 95 ods. 1, ústavný zákon č. 460/1992 Zb., Ústava Slovenskej republiky
2 PROCHÁZKA, R., Král' otec. Bratislava : N Press, s. r. o., 2019, s. 14
3 čl. 98 ods. 1, ústavný zákon č. 460/1992 Zb., Ústava Slovenskej republiky



neefektívny prostriedok prijímania rozhodnutí. Účasť občanov SR na referendách, ktorých bolo doposiaľ osem, býva spravidla veľmi nízka, čo vidíme na základe štatistických údajov. Jediné referendum, ktoré bolo platné, bolo referendum z roku 2003 o vstupe Slovenskej republiky do EÚ, avšak tento výsledok býva niektorými tiež spochybnovaný.

Úpravu referenda nájdeme v čl. 93 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), tento ustanovuje, ktoré otázky nemôžu byť za žiadnych okolností predmetom referenda: „... základné práva a slobody, dane, odvody a štátny rozpočet.“ Tento výpočet oblastí, nespôsobilých byť predmetom referenda, je taxatívny, pričom otázku predčasných volieb tu priamo vymedzenú nemáme, je teda legitímne pýtať sa či otázka o skrátení volebného obdobia môže byť spôsobilým predmetom referenda.

V tejto súvislosti je preto dôležité zodpovedať si otázku, či poslanec disponuje právom na výkon svojho mandátu. A ak áno, či patrí k jeho základným právam a slobodám. Ak by sme na uvedené otázky odpovedali kladne, a teda, že poslanec má na výkon svojho mandátu počas celého (štvorročného) funkčného obdobia právo a že toto právo patrí k jeho základným právam a slobodám, zároveň by sme tým konštatovali, že referendová otázka o skrátení volebného obdobia poslancov NR SR je nespôsobilým predmetom referenda, pretože pojednáva o základných právach a slobodách (poslanca), ktoré su priamo vylúčené – s odkazom na čl. 93 ods. 3 ústavy, a preto je protiústavný. Naopak, ak by odpoveď bola záporná, tvrdili by sme, že referendová otázka o skrátení volebného obdobia poslancov NR SR nespadá pod ustanovenie čl. 93 ods. 3 ústavy, a potenciálne by teda mohla byť predmetom referenda.

Aký je názor odborníkov?

Podľa doktora Vincenta Bujňáka, z katedry ústavného práva UK v Bratislave, je odpoveď jednoznačná – skrátenie volebného obdobia nemôže byť predmetom referenda. Výkon mandátu poslanca NR SR považuje za jedno zo základných práv, pričom tak konštatuje poukázaním na článok 3 Dodat-

dlhodobého hľadiska by tým došlo k zníženiu ich významu. Ďalej tvrdí, že takéto referendum porušuje hneď niekoľko ústavných článkov: „odporuje jej článku 1 odseku 1, pokiaľ ide o princíp demokratického štátu, aj pokiaľ ide o princíp právneho štátu. Odporuje tiež článku 2 odseku 1, podľa ktorého štátna moc patrí občanom a tí ju vykonávajú jednou z dvoch dostupných možností, no nie oboma naraz. Ďalej odporuje článku 30 odseku 1 prvej vete....“, „odporuje aj článku 93 odseku 3,“ pretože by tým došlo k zníženiu existujúceho štandardu ochrany práva voliť. V neposlednom rade „odporuje článku 73 odseku 2, lebo takéto referendum je nezlučiteľné s konceptom reprezentatívneho mandátu. Odporuje, napokon, celkovej filozofii našej ústavy a našej demokracie.“¹² Na záver konštatuje, že by bolo vhodné, keby prezidentka využila svoju právomoc na preskúmanie predmetu referenda ÚS, ktorá jej vyplýva z ústavy.

„Predčasné parlamentné voľby prostredníctvom referenda sú v súlade s našou ústavou,“ tvrdí docent Tomáš Ľalík, ktorého právny názor je diametrálne odlišný od predchádzajúcich dvoch. Argumentuje samotnou podstatou demokracie, teda tým, že všetka moc pochádza od ľudu. Občania sú tými, vďaka ktorým poslanci svoj mandát získali a v tomto vzťahu sú preto nadradeným subjektom voči poslancom – „ľud je pán, ktorý rozhoduje, a poslanec je sluha, ktorý slúži.“ V prípade, že by predmetom referendovej otázky nemohlo byť skrátenie volebného obdobia poslancov NR SR, občanom by bola odňatá možnosť vyjadriť nesúhlas so spôsobom výkonu mandátu, výkonom, ktorého ich pôvodne poverili. Preto občanom má byť táto možnosť pozbaviť poslancov mandátu prostredníctvom vyjadrenia svojho názoru v referende, zachovaná. Túto situáciu však treba odlišovať od takej, kedy má dôjsť k odvolaniu poslanca prezidentom alebo jeho politickou stranou, v prípade, ak by sa im nepáčil výkon jeho mandátu - za takýchto okolností je ochrana subjektívneho práva poslanca na výkon mandátu namieste, tvrdí Ľalík. Zároveň je takýmto spôsobom zabezpečená aj ochrana voliča, ktorý si ho zvolil a nechcel by, aby bol svojho mandátu pozbavený, k čomu smeruje aj judikatúra EŠLP. Tvrdí teda, že neexistuje právo poslanca na výkon mandátu po dobu 4 rokov. Ďalším argumentom, ktorý uvádza je ten, že ak pomeriavame oproti sebe stojace práva - právo poslanca na výkon svojho mandátu a na druhej strane právo občana na výkon volebného práva a právo zúčastňovať sa na správe verejných vecí, pričom z druhých menovaných obe by boli realizované prostredníctvom referenda o predčasných voľbách, majú podľa neho jednoznačne prednosť práva občana. „Nechajme ľud rozhodovať častejšie, aby sme ustanovenie o demokracii mali nielen v ústave, ale aj v realite. Len tak môžeme zachrániť demokraciu, ktorej budúcnosť neveští nič dobré.“¹³

Zopár slov na záver...

Mojím cieľom bolo poukázať na to, že aj na prvý pohľad zdanlivo jednoduchú otázku, môže vzniknúť pomer-
12 GIBA, M.: Referendum o predčasných voľbách alebo rozklad suverenity ľudu pod zámkou jej výkonu. Denník N. 26.02.2021. Dostupné na: <https://dennikn.sk/2287699/referendum-o-predcasnych-volbach-alebo-rozklad-suverenity-ludu-pod-zamienkou-jej-vykonu/> (posledná návšteva 13.04.2021)

13 ĽALÍK, T.: Polemika/Prečo je skrátenie volebného obdobia referendom ústavné. Konzervatívny denník Postoj. 24.02.2021. Dostupné na: <https://www.postoj.sk/72915/preco-skratenie-volebneho-obdobia-referendom-je-ustavne> (posledná návšteva 13.04.2021)

ne zložitá diskusia medzi právnikmi, ktorých právne názory môžu byť diametrálne odlišné. Avšak, aj v tom spočíva čara práva!

Teda, je zrejme, že v odpovedi na problematiku (ne)ústavnosti referenda o predčasných voľbách sa názory právnej vedy rozchádzajú, ustálený právny názor absentuje, preto nám teraz neostáva nič iné, ako prikloniť sa k niektorým už existujúcim právnym názorom, alebo si z nich odvodíť vlastný.

Posledný z uvedených názorov – názor docenta Ľalíka, ma o svojej správnosti nepresvedčil, preto sa s ním ako s celkom nemôžem stotožniť. Napriek tomu súhlasím, že ľud je konštitutívnym prvkom demokracie, od ktorého pochádza všetka moc v štáte – a teda vďaka nemu získali aj poslanci svoje mandáty. Nemôžem však súhlasiť, že ak by skrátenie volebného obdobia nemohlo byť predmetom referenda, tak by občania stratili možnosť vyjadriť svoj nesúhlas so spôsobom výkonu ich mandátu. Prečo? Pretože občania majú túto možnosť pravidelne, v štvorročných intervaloch. Občania majú teda príležitosť vyjadriť svoj názor vo voľbách, ktorým zároveň zhodnotia svoju (ne)splnitosť s výkonom mandátu poslancov, a to tak, že im buď dajú alebo nedajú svoj hlas vo voľbách.

Prikláňam sa k názoru, že posolstvo, ktoré by v sebe referendum o predčasných voľbách nieslo, by vytvorilo nebezpečný precedens. Pretože v prípade nespokojnosti občanov so svojimi zvolenými zástupcami, by v podstate kedykoľvek aj v budúcnosti mohlo byť uskutočnené referendum o skrátení volebného obdobia poslancov, po ktorých by nasledovali predčasné parlamentné voľby – a teda voľba svojich zástupcov nanovo. Voľby by sa tak mohli konať oveľa častejšie ako len raz za štyri roky. Občania by si začali uvedomovať, že

Posolstvo, ktoré by v sebe referendum o predčasných voľbách nieslo, by vytvorilo nebezpečný precedens.

zodpovednosť za hlasovanie vo voľbách nie je až taká veľká a mohli by voliť menej premyslene, neuvážlivo. S vedomím, že ak sa aj „pomýlia“, nič také strašné sa nedeje, pretože v dohľadnej dobe (kratšej ako 4 roky) bude možné toto rozhodnutie zmeniť.

Takáto možnosť by zároveň vnášala do fungovania štátu a spoločnosti veľkú mieru chaosu. Vláda by nemusela byť schopná naplňať svoje programové vyhlásenie, poslanci by sa mohli obávať predložiť nejaký, povedzme kontroverznější, návrh zákona, alebo by mali snahu hlasovať v súlade s prianím občanov, a nie v súlade so svojím vlastným presvedčením a svojimi hodnotami. Čo by v konečnom dôsledku mohlo viesť až k zmene formy mandátu poslanca, z voľného na viazaný, a to všetko v snahe udržať sa vo svojich funkciách počas trvania celého funkčného obdobia.

Právotvorná a súdna činnosť prétorov

(Kapitoly z rímskeho verejného práva – 7. časť)

Autor: JUDr. PhDr. Marek Prudovič

študent prvého ročníka externého doktorandského štúdia na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave

Pozn.: Článok recenzoval doc. JUDr. Peter Vyšný, PhD. et PhD., ktorý pôsobí na Katedre dejín práva Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave. Za redakčnú radu Corpus Delicti recenzný posudok vypracovala Laura Zambojová.

• • •

Úvod

Rímske magistratúry tvorili veľmi zložitý, ale aj dômyselný systém úradov a úradníkov, ktorí mali svoje nenahraditeľné miesto v rímskej ústave, keďže zastupovali monarchický prvok, ktorý bol v rámci tejto ústavy počas väčšiny jej existencie najsilnejším z jej prvkov. Každý magistrát mal svoje vlastné, ústavou vymedzené úlohy, ktorými prispieval k chodu rímskeho štátu, a tieto úlohy sa týkali zväčša rímskeho verejného práva. Jednou z mála výnimiek boli práve prétori, ktorých právomoc sa zreteľnejšie prelínala aj s rímskym súkromným právom. Prétori sa totiž nepodieľali len na výkonnej moci, ale v podstate ako jediní z rímskych magistrátov aj na moci súdnej, resp. v reáliách danej doby na súdnom procese, keďže súdna moc ako taká v tom čase ešte neexistovala. Zároveň mali ako jediní z magistrátov vďaka svojej úlohe v súdnom procese aj určitú zákonodarnú moc, pomocou ktorej mohli tvoriť edikty, ktorými v určitom zmysle dotvárali, menili, ale aj zjednodušovali a modernizovali rímske súkromné právo. Cieľom tohto článku bude ukázať, že aj keď magistráti patrili jednoznačne do oblasti rímskeho verejného práva, ich úlohou bolo zabezpečovať chod štátu, a teda svojou činnosťou zväčša neprekročili rámec svojho pôsobenia v úrade, niektorí z nich významne zasahovali aj do dnes akcentovanejšieho rímskeho súkromného práva a svojou činnosťou tak prispeli k tvorbe právneho dedičstva, z ktorého nielen európske štáty čerpajú dodnes.

Miesto a vývoj prétury v systéme magistratúr

Prétura bola druhou z vyšších riadnych magistratúr, ktorá vznikla v roku 366 pr. n. l, v ktorom prvý prétor prevzal od



konzulov súdnu právomoc. Špecifikom vzniku prétury bolo to, že sa v nej spočiatku zdanlivo neuplatňoval princíp kolegiálnosti, keďže prétor bol len jeden, no treba podotknúť, že v tomto období bol prétor považovaný za nižšie postaveného kolegu konzulov, a teda aj tento princíp bol zachovaný.¹

Prvý prétor sa označoval ako mestský prétor² a jeho hlavnou úlohou bolo predsedáť súdnym procesom medzi rímskymi občanmi, pričom súdiť mohol len podľa pomerne nepružného rímskeho civilného práva.³ Aj keď mal prétor primárne súdnu právomoc, už v tomto období mohol zastupovať konzulov prakticky vo všetkých záležitostiach, a teda sa stal ich zástupcom v prípade, ak obaja konzuli neboli prítomní v meste.⁴

Zhruba o storočie neskôr, v roku 246 pr. n. l., bola prétura rozšírená o druhého, cudzineckého prétoru,⁵ ktorého hlavnou úlohou bolo viesť súdny proces v prípade, ak jednou, alebo aj oboma stranami sporu boli cudzinci, ktorí nemali rímske občianstvo. Nutnosť oddelenia takýchto procesov spočívala práve v rímskom civilnom práve, ktoré nebolo možné v úplnosti aplikovať aj na cudzincov, a teda v týchto procesoch mal prétor podstatne širšiu diskrečnú právomoc.⁶

Pokiaľ ide o vzťah prétorov, v rámci prétury sa do určitej miery začal uplatňovať tradičný princíp kolegiálnosti, teda mestský prétor už nebol považovaný za kolegu konzulov, ale za kolegu cudzineckého prétoru. Treba však povedať, že princíp kolegiálnosti sa v prípade prétury vzťahoval len na okruh právomocí, ktoré vykonávali spoločne, teda v rámci súdnej právomoci ostávali naďalej autonómni a každý ju vykonával

1 LIVIUS, T. *Dějiny II – III*. Praha: Svoboda, 1972, s. 183 – 186.

2 Lat. *praetor urbanus*.

3 Lat. *ius civile*.

4 BLEICKEN, J. *Die Verfassung der Römischen Republik*. Stuttgart: UTB, 2008, s. 106 – 107.

5 Lat. *praetor peregrinus*.

6 POMPONIUŠ, S. *Liber singularis enchiridii*. In: BLAHO, P. et al. *Corpus Iuris Civilis Digesta. Tomus I*. Bratislava: EUROKÓDEX, 2008, s. 65.

len voči vymedzenému okruhu subjektov, t. j. mestský prétor voči rímskym občanom a cudzinecký prétor voči cudzincom.⁷ Počet prétorov sa ustálil až počas krízy republiky, kedy túto magistratúru zastávali až ôsmi prétori. Ostatní prétori zväčša vykonávali spoločné právomoci, najmä správu provincií či velenie vojsku, kvôli ktorým vznikli a do súdnych právomocí pôvodným prétorom zasahovali len v obmedzenej miere v prípade, ak títo neboli schopní zúčastniť sa všetkých procesov z dôvodu ich narastajúceho počtu.⁸ Prétura sa zachovala aj počas rímskeho cisárstva, v ktorom jej ale bola obmedzená právotvorná činnosť a ponechala si tak už len súdnu právomoc.⁹

Z pohľadu systému magistratúr boli prétori druhými najvyššie postavenými riadnymi magistrátmi s impériom, ktorí boli podriadení len konzulom a diktátorovi, a zároveň nadriadení všetkým ostatným magistrátom s výnimkou plebejského tribúna. Vo vzťahu k ostatným štátnym orgánom mali rovnaké oprávnenia ako konzuli, teda mohli zvolávať senát a ľudové zhromaždenia, ktorým predsedali a zároveň aj určovali, akými vecami sa majú zaoberať.¹⁰

Miesto prétorov v súdnom procese

Špecifickou právomocou prétury, ako sme už uviedli, bola ich právomoc zúčastňovať sa na súdnom procese, ktorému predsedali. Išlo o právomoc nad rímskymi občanmi, ktorú prevzal od konzulov pri svojom vzniku mestský prétor a senátom bola rozšírená aj o právomoc nad cudzincami, ktorá bola zverená cudzineckému prétorovi.¹¹ Ako jediní magistráti teda zasahovali svojou činnosťou priamo do súkromného práva, ktoré vykonávali a na základe ktorého zároveň v rámci súdnych konaní poskytovali ochranu účastníkom právnych vzťahov.¹²



Rímske súkromné právo v období republiky poznalo v zásade dva druhy súdneho procesu, pričom ale v každom kľúčovú úlohu zohrával prétor. Jeho hlavnou úlohou bolo v prvej etape konania, označovanej ako konanie pred magistrátom,¹³ preskúmať žalobu a následne rozhodnúť, alebo odkázať strany sporu na sudcu. Úlohou sudcu bolo predovšetkým len zistiť skutkový stav a tento subsumovať pod normu súkromného práva, alebo pokyn magistráta, čo bolo druhou etapou konania označovanou ako konanie pred sudcom.¹⁴ Je teda

7 BLEICKEN, J. *Die Verfassung der Römischen Republik*. Stuttgart: UTB, 2008, s. 106 - 107.

8 LINTOT, A. *The Constitution of the Roman Republic*. Oxford: Oxford University Press, 2009, s. 104 - 109.

9 ABBOTT, F. F. *History and Description of Roman Political Institutions* [online]. Boston: Ginn & Company, 1901, s. 377.

10 KRÁL, J. *Státní zřízení římské*. Praha: Jednota českých filologů, 1921, s. 213 - 222.

11 Cudzinecký prétor mal právomoc najmä nad cudzincami, keďže ale tí v období vzniku tejto druhej prétury ešte neboli početnou skupinou obyvateľstva mesta Rím, väčšina sporov vznikala medzi cudzincami a rímskymi občanmi.

12 BRENNAN, T. C. *The Praetorship in the Roman Republic: Volume II*. Oxford: Oxford University Press, 2001, s. 601.

13 Lat. *in iure*.

14 Lat. *apud iudicem*.

zrejme, že o sporoch primárne z pohľadu práva vždy rozhodoval prétor, pričom sudca mal len sekundárnu úlohu, ktorou bolo časovo náročnejšie zistenie skutkového stavu.¹⁵

V zásade najmenšie, ale stále významné, právomoci mal prétor v rámci najstaršieho legisakčného procesu, pretože v tomto bol prétor úplne viazaný rímskym civilným právom a žalobami, ktoré toto právo poznalo. Úlohou prétora bolo v tomto prípade len formálne vziať na vedomie podanie žaloby a odkázať strany sporu na sudcu s tým, že iba výnimočne mohol rozhodnúť sám. Prétor v tomto prípade plnil len formálnu funkciu a svojou autoritou potvrdzoval právny úkon podania žaloby.¹⁶

Podstatne silnejšie právomoci mal prétor v rámci o niečo mladšieho formulového procesu, ktorý bol kľúčový aj pre jeho právotvornú činnosť. V rámci tohto druhu procesu mal prétor oveľa aktívnejšie postavenie, pretože jeho úlohou bolo najmä určiť sudcu a vymedziť jeho pôsobnosť, sformulovať požiadavku žalobcu a vymedziť predmet sporu. Výsledkom tohto procesu bola žalobná formula, ktorou prétor určoval záväzný postup riešenia predmetného sporu pre sudcu, teda najmä čo mal sudca zisťovať a ako mal podľa týchto zistení rozhodnúť. Konanie pred sudcom v tomto prípade slúžilo výhradne k objasneniu skutočností potrebných pre rozhodnutie, keďže sudca bol v plnej miere viazaný pokynmi prétora uvedenými v žalobnej formule.¹⁷ Išlo o najefektívnejšie konanie, ktoré bolo relatívne pružné, keďže nebolo obmedzené žalobami určenými rímskym civilným právom a využívať ho mohli občania, ako aj cudzinci, v dôsledku čoho sa stalo aj základným druhom konania, ktoré zatlačilo do úzadia pôvodný legisakčný proces.

Pre úplnosť dodávame, že po zániku republiky vznikli ešte ďalšie druhy procesov, ktoré postupne zatlačili do úzadia aj formulový proces, no tieto zväčša riadil princeps alebo jeho cisárski úradníci, a teda sa už netýkali nami vymedzenej problematiky prétury. Najvyužívanejší z týchto procesov, ktorý formulový proces nahradil, sa nazýval kogničný proces a mnohé jeho prvky môžeme dodnes nájsť v rámci právnej úpravy administratívneho, ale i civilného konania európskych štátov.¹⁸

Z pohľadu prétury však stačí podľa nášho názoru poznamenať, že formulový proces ostal zachovaný aj počas principátu, no výrazne sa obmedzila právotvorná činnosť prétorov. Zároveň dochádzalo k postupnému zjednodušeniu tohto procesu, keďže už od 1. storočia n. l. prétori zvyčajne spor nielen vy-

15 KASER M. – KNÜTEL, R. – LOHSSE, S. *Römisches Privatrecht*. München: C. H. Beck, 2017, s. 442 - 447.

16 GAIUS. *Institutiones*. In: KINCL, J. *Gaius: Učebnice práva ve čtyřech knihách*. Plzeň: Aleš Cenek, 2007, s. 249 - 257.

17 REBRO, K. – BLAHO, P. *Rímske právo*. Bratislava: IURA EDITION, 2010, s. 127 - 142.

18 KINCL, J. – URFUS, V. – SKŘEJPEK, M. *Římské právo*. Praha: C.H. Beck, 1995, s. 125 - 127.

Základné imanie obchodnej spoločnosti



Autor: Martin Herczeg

študent druhého ročníka bakalárskeho stupňa štúdia na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave

Pozn.: Článok recenzovala Doc. JUDr. Lucia Žitňanská, PhD., ktorá pôsobí na Katedre občianskeho a obchodného práva Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave. Za redakčnú radu Corpus Delicti recenzný posudok vypracovala Laura Zambojová.

• • •

Úvod

V článku sa budeme venovať téme základné imanie obchodnej spoločnosti z teoretického hľadiska s demonštráciou na praktických príkladoch. Cieľom článku je hlbšie oboznámiť čitateľa s pojmom základné imanie a priblížiť mu jeho funkcie na podklade základnej odbornej literatúry, dostupnej judikatúry a relevantnej legislatívy. Na úvod si môžeme položiť otázky: Čo si predstavujeme pod pojmom základné imanie? Je to determinant podielu spoločníka v obchodnej spoločnosti? Alebo je to spôsob financovania? Či možno dokonca povedať, že má garančnú funkciu voči veriteľom obchodnej spoločnosti?

Pojem a charakteristika

Základné imanie (ďalej aj „imanie“) je pojem obchodno-právny, konkrétnejšie pojem práva obchodných spoločností, pričom jeho základnú definíciu nám poskytuje Obchodný zákonník (ďalej aj „ObZ“) ustanovením v § 58 ods. 1 znejúcim



„Základné imanie spoločnosti je peňažné vyjadrenie súhrnu peňažných i nepeňažných vkladov všetkých spoločníkov do spoločnosti.“ Najvyšší súd Slovenskej republiky nám túto definíciu dotvára nasledovne „Základné imanie na rozdiel od

obchodného majetku je vo svojej podstate iba účtovnou veličinou, ktorá zväčša nezodpovedá reálnemu stavu majetku spoločnosti. Skutočná hodnota majetku spoločnosti závisí od výsledkov jej hospodárenia, teda môže byť vyššia alebo i nižšia ako základné imanie.“¹ Aktuálna odborná literatúra definuje základné imanie aj ako „fixné abstraktné číslo“.² Každá z definícií svojím spôsobom prispieva k dotvoreniu ucelenej predstavy o základnom imaní. Dôležitou informáciou však je, že základné imanie je vždy vyjadrené v peniazoch, aj keď nemusí byť v podobe peňazí vložené do obchodnej spoločnosti (ďalej aj „spoločnosť“). Pre úplnosť výkladu je potrebné uviesť, že v prípade, ak sa vkladová povinnosť uskutočňuje prostredníctvom nepeňažného vkladu, musí byť tento predmet vkladu ocenený znaleckým posudkom a musí byť identifikovaný v spoločenskej zmluve; napríklad, ak by chcel spoločník na účely vkladu použiť zlatú retiazku, jej hodnotu je potrebné vyčíslíť odborným znaleckým posudkom a musí byť výslovne v zmluve uvedené, že táto retiazka plní vkladovú povinnosť. Ďalej v súvislosti so základným imaním tvoreným nepeňažným vkladom – nehnuteľnosťou, je potrebné zdôrazniť, že súd má pri zápise do obchodného registra povinnosť skúmať, či nehnuteľnosť môže byť prevedená do vlastníctva spoločnosti.³ V neposlednom rade nepeňažný vklad môže predstavovať i pohľadávka, právo alebo iná majetková hodnota, ktorej hodnota sa dá určiť v peniazoch.⁴

Keď sme si definovali základné imanie, môžeme prejsť k obchodným spoločnostiam, ktoré ho obligatórne vytvárajú a zapisujú do obchodného registra. Medzi obchodné spoločnosti patrí spoločnosť s ručením obmedzeným (ďalej aj „s. r. o.“), akciová spoločnosť (ďalej aj „a. s.“) a jednoduchá spoločnosť na akcie (ďalej aj „j. s. a.“). Z uvedeného možno jednoznač-

¹ Rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Tdo 40/2010

² CSACH, K., OVEČKOVÁ, O., ŽITŇANSKÁ, L. *Obchodné právo 2 (Obchodné spoločnosti a družstvo)*. Wolters Kluwer, 2020, s. 363 ISBN: 978-80-5710-291-5

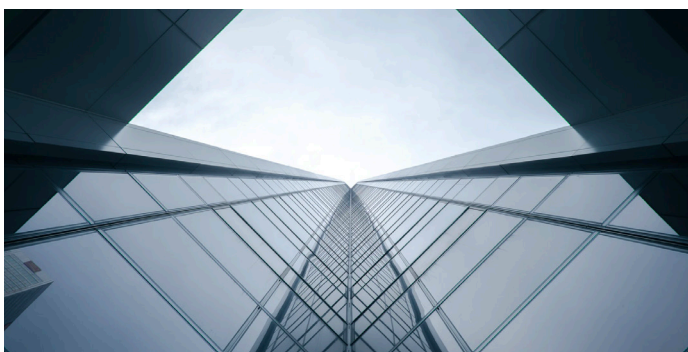
³ Bližšie pozri Rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky ozn. R 105/1994

⁴ Bližšie pozri § 59 ods. 5 Obchodného zákonníka

ne vyvodíť tvrdenie, že základné imanie je pojem týkajúci sa kapitálových spoločností, resp. spoločností, ktoré povinne vytvárajú základné imanie. Okrem týchto spoločností je potrebné spomenúť, že vkladovú povinnosť majú aj komanditisti v obchodnej spoločnosti, ale v tomto prípade nehovoríme o základnom imaní.⁵ Tento počiatočný vklad, resp. základné imanie, je povinne zapisované do obchodného registra, ako aj rozsah jeho splatenia. Rozsah splatenia je v súvislosti so základným imaním dôležitým faktorom, nakoľko nesplnenie vkladovej povinnosti spoločníkom spôsobuje v s. r. o. jeho ručenie za záväzky spoločnosti do výšky jeho nesplateného vkladu zapísaného do obchodného registra. Po splnení vkladovej povinnosti spoločník už za záväzky spoločnosti neručí, zodpovedá za ne len spoločnosť, a to celým svojim majetkom.

Zápis obchodného imania do obchodného registra má pri vzniku obchodnej spoločnosti konštitutívny charakter, a teda akt zápisu predstavuje *expressis verbis*⁶ vznik základného imania, čoho následkom spoločnosť nadobúda vlastnícke právo k vkladom spoločníkov.

Základné imanie má v súčasnosti stanovenú i svoju obligatórne minimálnu hodnotu, ktorá sa líši v závislosti od právnej formy spoločnosti. V s. r. o. je obligatórne minimum 5000 €, v a. s. 25 000 € a v j. s. a. suma predstavuje 1 €. V zásade pre všetky tri právne formy spoločností platí, že hodnotu



základného imania je možné zmeniť jedine prostredníctvom úpravy, resp. zmeny spoločenskej zmluvy či stanov, ktorá sa uskutočňuje prostredníctvom uznesenia valného zhromaždenia.⁷ Okrajovo možno dodať, že zvýšenie imania je procesne jednoduchší postup v porovnaní so znížením imania, pri ktorom je základnou podmienkou, že výsledné znížené imanie nesmie byť nižšie ako obligatórne minimum vyplývajúce *ex lege*.⁸

Základné imanie ako determinant účasti spoločníka na spoločnosti

V úvode sme spomínali pojem označený ako „determinant obchodného podielu v spoločnosti.“ Vo všeobecnosti v kapitálových spoločnostiach platí, že rozsah práv spoločníka sa určuje pomerom ich vkladu k základnému imaniu. V s. r. o. obchodný podiel upravuje ustanovenie v § 114 ods. 1 ObZ

⁵ Na právne postavenie komanditistov sa primerane vzťahujú ustanovenia o spoločnosti s ručením obmedzeným. Komanditista je povinný vložiť do spoločnosti vklad minimálne vo výške 250 €. Bližšie pozri úpravu komanditnej spoločnosti v § 93 a nasl. Obchodného zákonníka

⁶ Latinský výraz s prekladom „výslovné“

⁷ Rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky ozn. R 90/2003

⁸ Latinský výraz s prekladom „zo zákona“

znejúce: „Obchodný podiel predstavuje práva a povinnosti spoločníka a im zodpovedajúcu účasť na spoločnosti. Jeho výška sa určuje podľa pomeru vkladu spoločníka k základnému imaniu spoločnosti, ak spoločenská zmluva neurčuje inak.“ V a. s. platí, že základné imanie je rozvrhnuté na určitý počet akcií s určitou menovitou hodnotou.⁹ Uvedeným ustanovením základné imanie nadobúda špecifický atribút, a to determináciu rozsahu účasti spoločníkov na spoločnosti (podiel). Toto ustanovenie môžeme aplikovať na jednoduchý prípad. Ak základné imanie predstavuje celkovú hodnotu 5000 € a máme štyri osoby, ktoré všetky rovnakým podielom, napríklad peňažným vkladom v hodnote 1250 €, vložia svoje vklady do spoločnosti, stanú sa rovnocennými spoločníkmi, a teda každý z nich získa $\frac{1}{4}$ (štvrtinový) podiel v spoločnosti. Nemožno však prehliadnúť dodatok „ak spoločenská zmluva neurčuje inak.“ Zákonodarca ponecháva explicitne dispozitívnym ustanovením možnosť spoločníkov dohodnúť si pomery obchodných podielov v spoločenskej zmluve, resp. stanovách, odlišne. Aj v tom prípade, ak vklady spoločníkov predstavujú rovnakú sumu, ako sme demonštrovali na prípade. To znamená, že spoločníci sa v praxi môžu dohodnúť i spôsobom, že ak si základné imanie vyjadríme ako $\frac{8}{8}$ (osem osmín), tak traja spoločníci môžu mať práva v rozsahu $\frac{1}{8}$ základného imania a zvyšný spoločník bude disponovať právami ako s väčšinovým $\frac{5}{8}$ podielom napriek tomu, že ich vklady sú peňažne rovnocenné.

Základné imanie ako spôsob financovania spoločnosti

Základné imanie patrí vo svojej podstate do vlastného imania obchodnej spoločnosti a je jeho prirodzenou funkciou slúžiť na financovanie spoločnosti. Spoločnosť môže byť financovaná okrem základného imania aj vkladmi do kapitálových fondov, taktiež prostredníctvom pôžičiek, či dlhopisového financovania.¹⁰ Fakt, že základné imanie má slúžiť ako spôsob financovania spoločnosti, potvrdzuje i obchodnoprávna úprava, ktorá explicitne uvádza, že ešte pred vznikom obchodnej spoločnosti musí byť obligatórne splatená určitá hodnota základného imania, v závislosti od právnej formy spoločnosti. Uvedené možno demonštrovať na s. r. o., v ktorej obligatórne minimálna hodnota imania predstavuje sumu 5000 €. V takom prípade polovica predstavuje sumu 2500 €, ktorá musí byť do spoločnosti vložená ešte pred jej vznikom. Z toho dôvodu imanie vznikne nielen *de iure*, ale i *de facto* (v plnej alebo čiastočnej sume) v rovnakom čase, čo má za následok jeho okamžitú dostupnosť na financovanie spoločnosti bezprostredne po jej vzniku. Okrem iného je potrebné podotknúť, že operovanie práve so základným imaním sa priam očakáva najmä pri rozbiehaní podnikateľskej činnosti obchodnej spoločnosti.¹¹ Nie je to teda nedotknuteľná majetková veličina, ktorá musí byť prechovávaná v nedotknutom stave. V praxi to možno demonštrovať na jednoduchom príklade. Ak dvaja spoločníci založia s. r. o. so základným imaním v hodnote 5000 € a ich podnikateľským zámerom je mobilný predaj zmrzliny, pokojne môžu na zakúpenie špeciálne

⁹ § 154 ods. 1 Obchodného zákonníka

¹⁰ CSACH, K., OVEČKOVÁ, O., ŽITŇANSKÁ, L. *Obchodné právo 2 (Obchodné spoločnosti a družstvo)*. Wolters Kluwer, 2020, s. 362 ISBN: 978-80-5710-291-5

¹¹ KUBÍČEK, P.; ŠKRINÁR, A.; NEVOLNÁ, Z.; KOLKUSOVÁ, R.; ĐURICA, M. *Obchodné právo*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Ceník, 2018. s. 90. ISBN: 978-80-7380-731-3

upravenej dodávky použiť financie predstavujúce základné imanie. Takouto kúpou sa z vlastných zdrojov financovania (základného imania) stáva majetok spoločnosti (dodávka). Z ekonomického hľadiska takýto akt predstavuje využitie zdrojov krytia majetku (pasív) spoločnosti na získanie majetku (aktív) spoločnosti.

Základné imanie ako forma garancie plnenia záväzkov

V staršom korporáčnom práve panoval názor, že základné imanie slúži aj ako istá forma garancie solventnosti v splácaní pohľadávok veriteľom. Uvedené bolo interpretované spôsobom, že základné imanie patrí do vlastného imania spoločnosti, ktoré je na strane pasív, a vzhľadom na jeho povahu bude slúžiť primárne na krytie záväzkov spoločnosti.

V modernom korporáčnom práve je naopak presadzo- vaný názor, s prihliadnutím na obligatórne minimálnu sumu základného imania pri bežných obchodných spoločnostiach (obzvlášť pri s. r. o.), že základné imanie neposkytuje dostatočnú ochranu veriteľa.¹² S uvedeným tvrdením sa stotožňujeme a možno ho demonštrovať na jednoduchom prípade. Nadvižeme na s. r. o. z predošlého príkladu, v ktorej hodnota imania pred-

stavuje obligatórne minimum – 5000 €. Tento príklad reaguje na aktuálnu ekonomickú skutočnosť, že veľké množstvo spoločností s. r. o. aj v skutočnosti vytvára len obligatórne minimálne základné imanie. Ak má táto spoločnosť záväzky voči svojim veriteľom v hodnote 80 000 €, tak v súvislosti so základným imaním nemožno hovoriť o akejkolvek garančnej funkcii, nakoľko rozdiel medzi hodnotou záväzkov a hodnotou základného imania je očividne enormný. V takom prípade má zmysel hovoriť len o jednom z možných zdrojov krytia záväzkov spoločnosti, ktorý možno použiť na uspokojenie veriteľov, ale základné imanie nemožno generalizovať ako formu garancie. Je pravdou, že reálne vytvorenie a reálne udržiavanie základného imania v spoločnosti a jeho kogentná časť obchodnoprávnej úpravy smeruje k nejakej miere garancie, tá je však, vzhľadom na obligatórne minimálnu hodnotu základného imania, veľmi nízka.

Garančnú funkciu základného imania čiastočne spochybňuje i právna veta konštatujúca fakt, že Obchodný zákonník neukladá povinnosť spoločnosti udržiavať základné imanie v okamžite dostupnej a disponibilnej forme, ale i vo forme iných aktív.¹³ V zásade je logické, že ak by základné imanie malo slúžiť aj ako forma garancie solventnosti, tak by malo byť okamžite dostupné a disponibilné na plnenie účelu, aby

sa záväzky mohli plniť včas a bez zbytočných prietahov.

Záver

V závere článku si môžeme zodpovedať úvodné otázky. Na podklade článku možno skonštatovať, že v prípade, ak spoločenská zmluva neobsahuje odlišnú úpravu, tak základné imanie má funkciu determinanta obchodného podielu, ktorý sa odvíja od pomeru medzi (peňažnou) hodnotou vkladu a celkovej hodnoty (sumy) imania. Základné imanie slúži aj ako spôsob financovania spoločnosti, nielen, no predovšetkým v jej začiatkoch. Avšak nazývať základné imanie ako formu garancie nie je úplne správne, vzhľadom na jeho obligatórne stanovené minimum v súčasných obchodných spoločnostiach. Základné imanie teda nie je len prima facie¹⁴ povinne zapísovaný údaj do obchodného registra, ale jedná sa o inštitút, ktorý má v súčasnosti svoje určité funkcie. Avšak na záver je potrebné dodať, že pripravovaná rekodifikácia práva obchodných spoločností iniciuje jeho zmeny.



Použitie zdroje a literatúra

Literatúra

CSACH, K., OVEČKOVÁ, O., ŽITŇANSKÁ, L. Obchodné právo 2 (Obchodné spoločnosti a družstvo). Wolters Kluwer, 2020, 428s. ISBN: 978-80-5710-291-5

KUBÍČEK, P.; ŠKRINÁR, A.; NEVOLNÁ, Z.; KOLKUSOVÁ, R.; ĎURICA, M. Obchodné právo. 2. vyd., Plzeň: Aleš Čeněk, 2018, 398s. ISBN: 978-80-7380-731-3

Legislatíva

Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov

Legislatívny zámer rekodifikácie práva obchodných spoločností LP/2020/627 [online: <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2020/627>]

Judikatúra

Rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky ozn. R 90/2003

Rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky ozn. R 105/1994

Rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Tdo 40/2010

Rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Sžo 250/2008

¹² Legislatívny zámer rekodifikácie práva obchodných spoločností LP/2020/627 [cit. 11/4/2021] Dostupné online: <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2020/627>

¹³ Rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Sžo 250/2008

¹⁴ Latinská fráza s prekladom „na prvý pohľad“

Charakteristika a porovnanie ústavných systémov Spojených štátov mexických a Spojených štátov amerických



Autor: Katarína Hargašová

študentka prvého ročníka denného bakalárskeho štúdia na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave.

Pozn.: Článok recenzoval doc. JUDr. Peter Vyšný, PhD. et PhD., ktorý pôsobí na Katedre dejín práva Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave. Za redakčnú radu Corpus Delicti recenzný posudok vypracovala Viktória Kološťová.

...

Úvod

Mexiko alebo – oficiálne – Spojené štáty mexické (Estados Unidos Mexicanos) sú krajinou s veľmi zaujímavými všeobecnými,¹ ako i ústavnými a právnymi² dejinami. Mexiko sa v rámci amerického svetadielu nachádza takpovediac na rozhraní „prvého“ (Spojené štáty americké, Kanada) a „tretieho“ sveta (Latinská Amerika), a preto sa natíska predpoklad, že sa vyvíjalo (a dodnes vyvíja) pod vplyvom svojho podstatne silnejšieho a rozvinutejšieho suseda – Spojených štátov amerických. Tento predpoklad je vo všeobecnosti správny, pričom sa okrem iného týka aj ústavného vývoja Mexika, preukázateľne a výrazne ovplyvneného americkým ústavným vývojom. Na druhej strane sa recentné ústavné systémy Spojených štátov mexických a Spojených štátov amerických nielen vo veľkej miere navzájom podobajú, ale sa aj v rôznych smeroch viac či menej odlišujú, čo dokladá, že vplyv americkej ústavy na mexickú mal svoje limity, resp. že mexický ústavný vývoj bol v pomerne značnom rozsahu originálny.³

Cieľom tohto príspevku je stručne poukázať na základné podobnosti, ako aj na niektoré odlišnosti súčasných ústavných systémov Spojených štátov mexických a Spojených štátov amerických. Prostriedkom na dosiahnutie cieľa sú cha-

rakteristika a porovnanie podstatných prvkov uvedených ústavných systémov, resp. ústav, na ktorých sú založené, t. j. Politickej ústavy Spojených štátov mexických (Constitución Política de los Estados Unidos Mexicanos; ďalej „mexická ústava“) z roku 1917 v platnom znení a Ústavy Spojených štátov (amerických) (Constitution of the United States; ďalej „americká ústava“) z roku 1787 v platnom znení.

Historický kontext skúmaných ústavných systémov

Americká ústava je najstaršou písanou ústavou moderného sveta. Inšpirovala základné a hierarchicky najvyššie zákony iných štátov a na svoje konto si môže pripísať aj zásluhy za ovplyvnenie veľkého počtu ústav latinskoamerických štátov. Americká ústava nahradila predchádzajúcu ústavu Spojených štátov, ktorou boli Články konfederácie z roku 1777. V roku



1787 už bolo jasné, že Články sú neefektívnou ústavou. Preto sa v meste Philadelphia zišlo osobitné zhromaždenie zástupcov trinástich štátov tvoriacich vtedajšie Spojené štáty, známe ako Ústavný konvent (jeho členmi boli aj významné dobové osobnosti ako George Washington, Benjamin Franklin, James Madison či Alexander Hamilton), ktorého cieľom bolo Články revidovať. Nakoniec sa však ukázalo, že optimál-

¹ Pozri napr. KAŠPAR, O. (za spolupráce E. Mánkové). *Dějiny Mexika*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999.

² Pozri napr. MARGADANT S., G. F. *An Introduction to the History of Mexican Law*. New York: Oceana Publications, 1983. RABASA, E. O. *La evolución constitucional de México*. México: Universidad Nacional Autónoma de México, 2004.

³ Bližšie pozri JAEGER-FINE, T. La influencia de la Constitución de Estados Unidos en la Constitución mexicana de 1917. In: FIX-ZAMUDIO, H. – FERRER MAC GREGOR, E. (coord.). *México y la Constitución de 1917. Influencia extranjera y trascendencia internacional. Primera parte*. México: Instituto de Investigaciones Jurídicas – UNAM, 2017, s. 137 – 196.

nym, aj keď niektorými členmi Ústavného konventu (zástupcami menších štátov) nepodporeným riešením nebude revízia Článkov, ale ich nahradenie novou ústavou, ktorá v USA platí dodnes (účinná je od júna 1788, kedy ju ratifikovalo deväť z trinástich štátov), pričom však jej pôvodný text bolo postupne významne doplnený tzv. dodatkami (amendments), ktorých je v súčasnosti 27.⁴

Mexická ústava je významným výsledkom mexickej revolúcie,



ktorá začala 20. novembra 1910 ako povstanie proti diktatúre prezidenta Porfiria Díaz (v úrade bol od roku 1876), odmietajúceho sa vzdať moci. Povstanie viedol Madero, ktorý sa v dôsledku skorého víťazstva povstaleckého vojska stal v máji 1911 prezidentom. Madero však čelil kritike iných vedúcich osobností povstania, a v roku 1913 bol popravený na príkaz konzervatívneho politika a dôstojníka Huertu, ktorý sa postavil na čelo krajiny. Proti Huertovi sa sformoval odpor, ktorý sa však trieštil na viacero frakcií: jednu, tzv. Konštitučnú armádu, viedol Carranza, guvernér štátu Coahuila, ďalšiu viedol generál Obregón; ľavicovým povstalcem zase velil Villa a vzbúreným roľníkom z juhu Mexika Zapata. Opozícia proti Huertovi sa však napokon relatívne zomkla, keďže všetky jej súčasť mali záujem na ukončení intervencií USA do vnútorných záležitostí Mexika, ktorých cieľom bolo podporiť Huertu. Huerta napokon ozbrojený odpor opozície nezlomil a v roku 1914 odišiel do USA. Následne začali boje medzi opozičnými frakciami: Zapata a Villa spolu bojovali proti Carranzovi a Obregónovi, pričom spočiatku boli úspešní. V roku 1916 však boli porazení (neskôr aj popravení), čomu napomohlo Carranzovo spojenectvo s robotníckym hnutím. V roce 1917 bola potom v meste Santiago de Querétaro tzv. Konštitučným kongresom prijatá dodnes platiaca mexická ústava, účinná od 5. februára 1917 a odvtedy mnohokrát (viac ako 700-krát!) novelizovaná. Prijatím tejto ústavy však mexická revolúcia ako taká ešte neskončila. Začali sa spory medzi Carranzom, teraz už prezidentom Mexika, a Obregónom, ktorého prívrženci Carranzu v roku 1920, počas vojenského prevratu zorganizovaného Obregónom, zavraždili, a Obregón sa stal prezidentom. V roku 1928 však bol aj on zavraždený.⁵

⁴ Bližšie pozri napr. VYŠNÝ, P. *Svetové dejiny štátu a práva*. Druhé, podstatne prepracované a rozšírené vydanie. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2019, s. 283 a nasl.

⁵ Bližšie pozri napr. BAKYTOVÁ, J. *Mexická revolúcia na prahu 20. storočia. Acta Historica Posoniensia IX*. Bratislava: Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2008.

Stručná charakteristika a porovnanie skúmaných ústavných systémov

V ďalšom výklade budeme skúmané ústavné systémy, resp. ústavy charakterizovať a porovnávať z týchto hľadísk: všeobecné charakteristiky skúmaných ústav; práva občanov v skúmaných ústavách; forma štátu podľa skúmaných ústav; úprava zákonodarnej, výkonnej a súdnej moci v skúmaných ústavách. Pri tom budeme vychádzať najmä z textov oboch ústav.⁶

Všeobecné charakteristiky mexickej a americkej ústavy

Mexická ústava sa od americkej nápadne odlišuje svojim výrazne väčším rozsahom, resp. výrazne väčšou detailnosťou v nej obsiahnutej právnej úpravy. Popritom sa úplne odlišuje aj štruktúra týchto ústav: zatiaľ čo americká ústava sa prehľadne rozdeľuje na sedem článkov, členených na oddiely a postupne doplnených dvadsiatimi siedmimi dodatkami, mexická ústava je zložená z deviatich titulov a prechodných ustanovení, pričom prvé tri tituly sa členia na kapitoly, a niektoré kapitoly sa ďalej delia na sekcie; okrem toho je celý ústavný text rozdelený na priebežne číslované články.⁷

Mexická a napriek svojej stručnosti i americká ústava pomerne ucelene upravujú všetky typické problematiky ústavného práva ako sú práva a povinnosti občanov, inštitucionálny a normatívny substrát formy vlády, ktorou je v prípade Mexika i USA prezidentská republika, územnosprávna organizácia – Mexiko i USA sú federáciami –, politický režim a pod.⁸ Obe ústavy sa tiež vyznačujú relatívnou stabilitou svojho



podstatného obsahu, ako aj rigidnosťou (americká ústava však vo väčšej miere ako mexická) – ich zmeny či doplnenia sú podmienené súhlasom kvalifikovanej väčšiny členov federálneho zákonodarného orgánu (v Mexiku i USA sa tento orgán skrátene označuje ako Kongres) a zároveň väčšiny (v USA kvalifikovanej) zákonodarných orgánov jednotlivých federálnych štátov.⁹

⁶ Mexická ústava v platnom znení nám bola dostupná z tohto zdroja: *Constitución política de los Estados Unidos Mexicanos* [online] [cit. 28.06.2021]. Dostupné na internete: http://www.diputados.gob.mx/LeyesBiblio/pdf_mov/Constitucion_Politica.pdf

Ďalej na tento zdroj odkazujeme iba ako na: „*Constitución...*“.

Americká ústava v platnom znení nám bola dostupná z tohto zdroja: *The Constitution of the United States of America* [online] [cit. 28.06.2021]. Dostupné na internete: <https://www.law.cornell.edu/constitution/index.html>

Ďalej na tento zdroj odkazujeme iba ako na: „*Constitution...*“.

⁷ Celkovo porovnaj *Constitución...* a *Constitution...*

⁸ Porovnaj tamže.

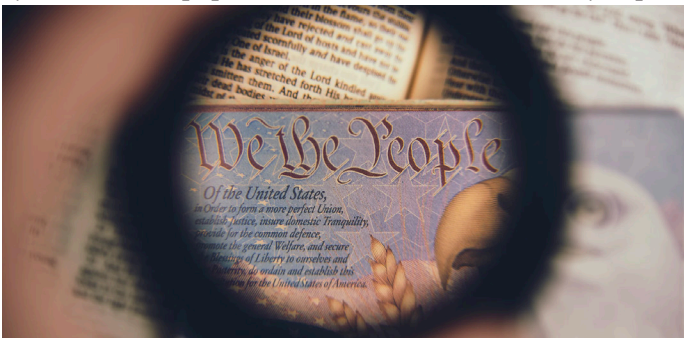
⁹ Pozri *Constitución...*, Titul osem a *Constitution...*, článok V.

Práva mexických a amerických občanov

Mexická ústava už pri svojom vzniku zakotvila rozsiahly katalóg práv občanov, medzi ktorými nechýbali ani opatrenia v prospech roľníkov (poskytla sa im určitá pôda) a robotníkov (napr. sa pre nich zaviedol osemhodinový pracovný čas), ktoré boli istou, v praxi, pravda, nedostatočnou kompenzáciou skutočnosti, že zástupcovia roľníkov a robotníkov ako významnej opory revolúcie napokon neparticipovali na vláde, ktorá z nej vzišla. Ústavný katalóg práv mexických občanov sa časom rozširoval.

Mexickí občania, ako i cudzinci na mexickom území sú chránení pred zotročením – toto ustanovenie sa môže zdať obsoletné, avšak nútené práce v kváziotrockých podmienkach sa v Mexiku v určitom rozsahu vyskytovali a stále vyskytujú (napr. drogové kartely donucovali a donucujú vidiečanov, aby pre nich vykonávali určité práce). Ďalej sú mexickí občania (vrátane žien) chránení pred akoukoľvek formou diskriminácie. Muži a ženy sú si v Mexiku právne rovní a majú slobodu prejavu i presvedčenia, volebné právo, právo na riadny a zákonný súdny proces a ochranu pred uložením krutých či neobvyklých trestov, právo na prácu, právo na súkromné vlastníctvo, právo vlastníť niektoré druhy zbraní, právo na vyhovujúce životné prostredie, dostatok potravín a pitnú vodu, právo na to, aby boli dôsledne rešpektované práva ich detí a pod.¹⁰ Uvedené i ďalšie práva a slobody mexických občanov sa v praxi neuplatňujú vždy dostatočne, a to z dôvodu pretrvávajúcich závažných sociálno-ekonomických, politických a bezpečnostných problémov Mexika.

Na rozdiel od mexickej ústavy, americká ústava neobsahuje uzavretý výpočet práv občanov. Dodatok IX americkej ústavy totiž ustanovuje, že „výpočet určitých práv v ústave sa nesmie vysvetľovať ako popieranie alebo zľahčovanie ostatných práv,



ktoré sú ponechané ľudu“¹¹ z čoho vyplýva, že výpočet práv a slobôd v Listine práv americkej ústavy nie je taxatívny, a môže sa tak rozširovať, čo sa v priebehu amerických dejín aj postupne uskutočnilo.¹²

Hlavné (teda nie všetky) práva občanov USA obsahuje prvých desať dodatkov americkej ústavy, známych pod súhrnným označením Listina práv (Bill of Rights). Konkrétne patria americkým občanom a občiankam najmä tieto práva a slobody: náboženská sloboda, sloboda prejavu a tlače, zhromažďovacie a petičné právo, právo nosiť zbraň, právo na ochranu osobnej i domovej slobody, ako i svojho majetku a písom-

ností, či právo na riadny a zákonný súdny proces (občiansky i trestný) a určité, s týmto právom súvisiace procesné práva.¹³

Zatiaľ čo americká Listina práv zakotvuje tzv. základné a v menšej miere i občianske, resp. politické ľudské práva a slobody, mexická ústava upravuje aj ďalšie, a to sociálne, ekonomické a kultúrne práva, čo možno vysvetlíť historicky, teda neskorším vznikom mexickej ústavy, ako aj špecifickými cieľmi, napr. snahou zlepšiť ťaživé sociálne pomery v Mexiku,



ktoré sa mexická revolúcia pokúšala presadiť. Od roku 1992 sú osobitnou súčasťou mexickej ústavy určité práva domorodého (indiánskeho) obyvateľstva (indígenas), umožňujúce ich do určitej miery autonómny rozvoj najmä na úrovni ich miestnych komunít,¹⁴ čo nemá paralelu v americkej ústave.

Úprava federálnej zákonodarnej moci

Podľa mexickej ústavy vykonáva zákonodarnú moc federálny Kongres (Congreso), ktorý je tvorený dvoma komorami, a to dolnou komorou, nazývanou Poslanecká snemovňa (Cámara de Diputados) a hornou komorou, nazývanou Senát (Senado). Členom Poslaneckej snemovne sa môže stať osoba, ktorá je mexickým občanom od narodenia, má aspoň 21 rokov a pochádza zo štátu federácie, v ktorom bude zvolená, alebo v ňom býva aspoň šesť mesiacov pred voľbami. Funkčné obdobie Poslaneckej snemovne je trojročné. Naproti tomu funkčné obdobie Senátu je šesťročné. Senátorom sa môže stať osoba, ktorá má aspoň 25 rokov a spĺňa všetky požiadavky, ktoré sú potrebné na získanie členstva v Poslaneckej snemovni. Hlavnú právomoc Kongresu – uznávanie sa federálnych zákonoch – vykonávajú jeho obe komory spoločne. V tejto súvislosti stojí za zmienku, že mexická ústava, rovnako ako americká ústava, obsahuje tzv. elastickú klauzulu; v Mexiku tak Kongres môže vydať aj zákony, ktorých vydanie mu ústava výslovne nezverila, ak sú také (federálne) zákony potrebné na realizáciu ústavných právomocí federálnych orgánov.¹⁵

V USA vykonáva zákonodarnú moc dvojkomorový Kongres (U.S. Congress), zložený z hornej komory – Senátu (Senate) a z dolnej komory – Snemovne reprezentantov (House of Representatives). Členovia Snemovne reprezentantov sú volení na dva roky v priamych voľbách väčšinovým volebným systémom v jednomandátových obvodech, musia byť občanmi USA aspoň sedem rokov, majú minimálne 25 rokov a sú obyvateľmi štátu, v ktorom aj budú volení. Senátori sú tiež volení v priamych voľbách väčšinovým volebným systémom, základom je však princíp parity, čo konkrétne znamená, že

¹³ *Constitución...*, dodatky I až VIII.

¹⁴ *Constitución...*, článok 2. Pozri napr. aj GONZÁLEZ GALVÁN, J. A. *Derechos de los indígenas*. México: Instituto de Investigaciones Jurídicas-UNAM, 2017.

¹⁵ Bližšie pozri *Constitución...*, Tretí titul, Kapitola II.

¹⁰ *Constitución...*, Prvý titul.

¹¹ *Constitución...*, dodatok IX.

¹² COOKE, E. J. *Ústava Spojených štátov amerických*. Bratislava, 1999, s. 111.

každý štát USA bez ohľadu na počet jeho obyvateľov zastupujú v Senáte dvaja senátori, a to šesť rokov. Senátormi sa môžu stať iba osoby, ktoré sú občanmi USA aspoň deväť rokov a dosiahli vek aspoň 30 rokov. Možno doplniť, že volebné právo do Kongresu USA nebolo od začiatku všeobecné, postupne sa však (ústavnými dodatkami) odstránili jeho obmedzenia. Hlavnou úlohou amerického Kongresu je prijímanie federálnych zákonov, na ktorých sa uznávajú obe komory.¹⁶

Úprava federálnej výkonnej moci

V Spojených štátoch mexických federálnu výkonnú moc predstavujú a vykonávajú prezident (Presidente) a vláda, označovaná ako Kabinet. Kabinet, ako je to v prezidentskej forme vlády obvyklé, je úradným aparátom, ktorý do značnej miery nekoná samostatne, ale pod vedením prezidenta, t. j. orgánom, ktorý prostredníctvom ktorého prezident vykonáva svoje právomoci a politiku, a ktorý tiež prezidentovi radí. Na základe ústavnej zvyklosti sa rozlišuje medzi užším (formálnym) a širším (neformálnym) Kabinetom. Prvý Kabinet tvoria štátni sekretári (rozumej: ministri), vedúci úradu federálnej vlády a federálny generálny prokurátor. Druhý Kabinet tvoria členovia užšieho Kabinetu a ďalší vysokí federálni funkcionári, ktorých okruh nie je presne vymedzený.

Mexický prezident je volený priamo občanmi, a to na šesť rokov. Na rozdiel od amerického prezidenta, ktorý môže byť (jedenkrát) znovuzvolený, môže prezident Mexika svoj úrad zastávať iba jedenkrát, čiže nemôže byť opätovne zvolený (ani po uplynutí dlhšieho času od predchádzajúceho zastávania prezidentskej funkcie). Mexický prezident vyhlasuje a vykonáva zákony Kongresu, menuje a odvoláva štátnych sekretárov, ako aj iných federálnych funkcionárov (menovanie väčšiny uvedených hodnostárov však podlieha schváleniu Senátom), má právo zákonodarnej iniciatívy a právo suspenzívneho veta voči zákonom prijatým Kongresom atď.¹⁷

Mexická exekutíva sa do značnej miery podobá na americkú, avšak sú medzi nimi i určité rozdiely. Napríklad funkčné obdobie amerického prezidenta (President) je iba na štyri roky, avšak na rozdiel od mexického prezidenta, ktorý v úrade pôsobí šesť rokov, môže byť (jedenkrát) znovuzvolený. Ďalším rozdielom v porovnaní s výkonom prezidentskej funkcie v Mexiku je aj to, že po smrti, demisii alebo po pozbavení funkcie nastupuje do uvoľneného úradu prezidenta USA viceprezident, ktorého funkčné obdobie skončí vtedy, keď malo skončiť funkčné obdobie prezidenta, ktorý zomrel, abdikoval či bol pozbavený funkcie. V neposlednom rade je medzi mexickým a americkým prezidentom rozdiel aj v tom, že prvého prezidenta možno odvolať z funkcie osobitným procesom, známym ako impeachment, a to vtedy, ak by bol obžalovaný a uznaný za vinného z vlastizrady alebo iných ťažkých zločinov. Americkému prezidentovi je podriadená federálna vláda – Kabinet, ktorý má obdobnú ústavnú pozíciu ako mexický Kabinet, avšak nerozdeľuje na užší a širší Kabinet. Americkým prezidentom môže byť iba osoba, ktorá je občanom USA od narodenia, čo analogicky platí aj o mexickom prezidentovi (musí byť občanom Mexika od narodenia). Právomoci ame-

rického a mexického prezidenta sa zhruba zhodujú.¹⁸

Úprava federálnej súdnej moci

Federálne súdnictvo v Spojených štátoch mexických zastrešuje Najvyšší súd (oficiálny názov: Najvyšší národný súd spravodlivosti/Suprema Corte de Justicia de la Nación), ktorý má podobne ako americký Najvyšší súd charakter ústavného súdu. Mexický Najvyšší súd je zložený z jedenástich sudcov, ktorých menuje prezident a schvaľuje Senát, a to na obdobie pätnástich rokov (bez možnosti opätovného zastávania funkcie). Tento vrcholný súdny orgán najmä rozhoduje spory medzi federáciou a štátmi, ktoré ju tvoria, a spory medzi federáciou a tzv. municípiami, čo sú územnosprávne a zároveň do určitej miery samosprávne jednotky, z ktorých sú zložené federálne štáty; popritom tiež rieši spory týkajúce sa nesúlady právnych predpisov s federálnou ústavou, t. j. vykonáva aj abstraktnú kontrolu ústavnosti.¹⁹

V USA zastrešuje federálne súdnictvo takisto Najvyšší súd (Supreme Court). Sudcov Najvyššieho súdu menuje prezident so súhlasom Senátu, a to na doživotie, v čom je rozdiel oproti Mexiku. Dôležitou právomocou Najvyššieho súdu USA je súdna kontrola ústavnosti zákonov a konaní zákonodarných a výkonných orgánov (judicial review), ktorej základom je významné rozhodnutie Najvyššieho súdu v prípade *Marbury v. Madison* z roku 1803.²⁰

Záver

Z predchádzajúceho, z priestorových dôvodov iba stručného porovnávacieho výkladu o základných prvkoch súčasných ústavných systémov Spojených štátov mexických a Spojených štátov amerických vyplýva, že tieto ústavné systémy sa na seba v mnohých podstatných smeroch značne podobajú a v iných, s výnimkou oveľa širšieho vymedzenia okruhu ľudských práv a slobôd v Mexiku ako v USA, skôr v menej podstatných smeroch, resp. v rôznych „detailoch“ zase odlišujú. Podobnosti oboch ústavných systémov sa pritom týkajú predovšetkým dvoch z troch zložiek formy štátu, a to formy vlády (prezidentská republika) a územnosprávnej organizácie (federácia). Naproti tomu treťou zložkou formy štátu, t. j. politickým režimom sa Mexiko a USA pomerne výrazne odlišujú: hoci v oboch krajinách dlhodobo existuje demokracia, celková úroveň mexickej demokracie je z rôznych dôvodov, napr. pre opakovane sa vyskytujúce tendencie k autoritárskemu vládnutiu, nižšia ako úroveň USA.

¹⁸ Bližšie pozri *Constitución...*, Tretí titul, Kapitola III a *Constitution...*, článok II.

¹⁹ *Constitución...*, Tretí titul, Kapitola IV.

²⁰ *Constitution...*, článok III. Pozri aj COOKE, E. J. *Ústava Spojených štátov amerických*, s. 80 a nasl.

¹⁶ *Constitution...*, článok I.

¹⁷ *Constitución...*, Tretí titul, Kapitola III.

Rada/rád tvoríš nové veci?

Máš rada/rád písanie článkov, či sa vo svojom voľnom čase venuješ fotografovaniu?

...

Ak áno, tak hľadáme práve **TEBA!**

Do nášho tímu fakultného časopisu Corpus Delicti hľadáme nových „spisovateľov“, či nádejných fotografov.

Spoznaj nových ľudí, využij svoj voľný čas užitočne a plnohodnotne a pridaj sa k nám.



Viac informácií Ti radi poskytneme na emailovej adrese:

corpusdelicti.tt@gmail.com

Tešíme sa práve na Teba :)

Corpus Delicti

Číslo vydania: 01/2021



Obsah študentskej časti

A budovali sme dôveru na zelenej lúke	II
Niekoľko poznámok k vyhláseniu štrajkovej pohotovosti Trnavskou univerzitou v Trnave.....	IV
Každé jedno vypočúvanie a každé jedno neporušenie.....	IV
Prednáška o ženách z prvých transportov.....	V
Pojmy do vrečka študenta práva	VI
Prednáška s Tamarou Stohlovou.....	VII
Správne debaty.....	VIII
Tentokrát online a tentokrát o daňovej optimalizácii	VIII
Ako sa pripraviť na pohovor do zamestnania?	IX
Argumentárium.....	X
Literárne večery	XI
My, študenti, a očkovanie	XII



A budovali sme dôveru na zelenej lúke

V jednej scéne klasického filmu z roku 2003 *Stratené v preklade* (ang. *Lost in Translation*), Charlotte, ktorú stvárňuje Scarlett Johansson, hovorí: „Ja len neviem, kým mám byť.“ Nemusíme chodiť ďaleko na to, aby sa táto jej veta stávala relevantnou nielen pre nás, ale možno netradične sedela aj pre naše právne poriadky a v nich zakotvené inštitúcie. V tomto období sa nám na Slovensku hľadal, či strácal, aj jeden ústavný orgán, ktorý možno taktiež presne nevedel, čím má byť. Reč je teda o Súdnej rade. Zriadená v rámci tzv. euronovely ústavy, práve oslavuje 20 rokov svojej existencie. Celý čas jej chýbala nejaká vlastná definícia, ktorú mala napr. Národná rada, vláda, prezident či ústavný súd. To teraz už odstránila novela ústavy z konca roka 2020 a vyslovene ju pomenováva ústavným orgánom sudcovskej legitimacy (čl. 141a ods. 1).

Postupom tých dvadsiatich rokov sa však skôr môže zdať, že Súdna rada sa nestala tým, čo sme očakávali.¹ Aj keď by to bolo lakonické a zovšeobecňujúce vyjadrenie, zopár rokov sa ostatne mohlo zdať, že sa nám hľadala, či strácala, aj celá justícia a nestávala tým, čo sme očakávali. Spomínaná novela z decembra 2020, ktorú rozsahom a významom môžeme pripodobniť k tej z roku 2001, teraz vyslovene cieľila na reformy v oblasti justície a s tým súvisiace aj zvyšovanie dôveryhodnosti v súdnictvo. Keď vznikala Súdna rada, bola pre nás dôležitá, často to opakuje aj dôvodová správa, nezávislosť súdnictva. Dnes tak veľmi často zase opakujeme dôveru. A svoju úlohu v tom hrá aj zriadenie novej inštitúcie a to Najvyššieho správneho súdu, pričom zákonná úprava predpokladá s jeho reálnym výkonom od 1. augusta 2021.

Najvyšší správny súd má mať v budovaní dôveryhodnosti



v slovenskú justíciu úlohu a výhodu čistého listu, teda, že si so sebou nemusí ťahať problematickú minulosť. Jeho zriadenie je však pozitívnym krokom vpred pre správne súdnictvo ako také. Ide o agendu, ktorá je odlišná od tej občianskoprávnej a obchodnoprávnej a aj pre jej skvalitnenie a zefektívnenie je

¹ Najnovšie sa analýzou postojov k zriadeniu Najvyššej radě soudnictví v České republice, resp. všeobecne pretrvávajúcej otázke zriaďovania či nezriaďovania súdnych rád, vo svojej komplexnej štúdií venujú K. Šupilová, M. Urbániková a D. Kosař, pričom zakomponovávajú aj slovenský príklad Súdnej rady, no viac-menej v negatívnom zmysle. Ide o štúdiu, ktorú spomínal aj predseda Súdnej rady J. Mazák na 9. zasadnutí Súdnej rady zo dňa 3. júna 2021. Pozri ŠIPULOVA, K., URBANIKOVA, M., KOSAŘ, D. 2021. Nekonečný příběh Nejvyšší rady soudnictví: Kto ji chce a proč ji pořad nemáme? In *Casopis pro právní vědu a praxi*, XXIX, 1/2021, s. 87-122. Dostupné na internete: <<https://journals.muni.cz/cpv/article/view/14273/11962>>



vhodné, aby si išla vlastnou kapitolou. A to konkrétne prečo je tak dôležité správne súdnictvo a dôveryhodnosť v neho, je najlepšie vidieť na samotnej jeho histórii.

Samotná história správneho súdnictva siaha na našom území až do čias Rakúsko-Uhorska. Práve na rakúsky model správneho súdnictva naviazal aj najvyšší správny súd počas prvej Československej republiky, ktorého časť judikatúry, resp. právnych viet je stále relevantných a aplikovateľných v dnešnej dobe.² Ak následne v histórii ale preskočíme vojnové obdobie, po roku 1945, najmä teda po roku 1948, sa najvyšší správny súd postupne stáva pre štát skôr prekážkou. A už na konci roku 1952 dochádza k zániku platnosti zákona č. 3/1918 Sb. o Najvyššom správnom súde a k úplnému zániku najvyššieho správneho súdu, pričom 1. januára 1953 nadobúda účinnosť zákon č. 62/1952 Sb. o prokuratúre, ktorý má byť jeho náhradou. Treba si uvedomiť, že správne súdnictvo predstavuje kontrolu štátu. Samotná výkonná moc je kontrolovaná zo strany nezávislého a nestranného súdu. Je súčasťou brzd a protiváh a tým, že ho štát zriaďuje, sám sebe si vytvára takú protiváhu. V rokoch minulého režimu toto absentovalo, pretože štát to nechcel. Vidieť to bolo napríklad vtedy, keď najvyšší správny súd „odporoval“ štátu a pre nezákonnosť zamietol znárodnenie čokoládovne Orion alebo Selskej jazdy.³ Príklad zrušenia najvyššieho správneho súdu v roku 1952 však najlepšie dokazuje dôležitosť správneho súdnictva, ktoré

² Takzvaná Bohuslavova zbierka je využívaná v správnom súdnictve v Českej republice a jej plánované sprístupnenie avizoval aj už prvý predseda Najvyššieho správneho súdu v rámci jeho verejného vypočutia 3. Pozri viac BARICOVÁ, J., FEČÍK, M., ŠTEVČEK, M., FILOVÁ, A. a kol. 2017. *Správny súdny poriadok*. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2017, 1824 s.

je vystavané práve na základnej myšlienke súdnej kontroly výkonnej moci v styku s jednotlivcami.⁴ Teda na ochrane poskytovanej subjektívnym právam a právom chráneným záujmom osôb pred orgánmi verejnej správy. Tu možno treba aj poznamenať, že ani dnes pritom kontrola vykonávaná prokuratúrou nie je úplne to isté ako správny súdny prieskum.

Už po vzniku samostatnej Slovenskej republiky bolo správne súdnictvo upravené v Občianskom súdnom poriadku, ktorý bol v roku 2015 nahradený samostatnými procesnými kódexmi, vrátane Správneho súdneho poriadku. Išlo ešte stále o tzv. minimalistický model správneho súdnictva, t. j. bez zriadenia najvyššieho správneho súdu, ale Správny súdny poriadok tomu nepochybne otvoril cestu. No aj pri predchádzajúcom historickom pozadí a pretrvávajúcej debatách, až novelou z decembra 2020 si ústavodarca trúfol trochu vyrušiť právny poriadok a na zriadenie Najvyššieho správneho súdu. V sústave všeobecných súdov ho dáva na roveň s Najvyšším súdom a práve aj v jeho kreovaní môžeme vidieť odzrkadlenie definície Súdnej rady.

Podľa § 151zf zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a príseďiacich sa voľné miesta sudcov Najvyššieho správneho súdu obsadzujú na základe výsledkov výberového konania pozostávajúceho z verejného vypočutia a overenia predpokladov sudcovskej spôsobilosti uskutočneného práve Súdnu radou konajúcou ako výberová komisia. Pričom toto jej oprávnenie zanikne uplynutím 31. júla 2021, kedy sa všetky voľné miesta sudcov Najvyššieho správneho súdu začnú už obsadzovať podľa všeobecnej právnej úpravy zákona o sudcoch a príseďiacich. Snahu o zvyšovanie dôveryhodnosti v súdnictvo možno nachádzať aj v otvorení Najvyššieho správneho súdu pre nesudcov, ale aj práve vo verejných vypočutiach kandidátov. Často býva opakovaná fráza „po vzore českého najvyššieho správneho súdu“. A v prípade Českej republiky išlo o vydatý projekt hodný aspirovania. Najmä nám však ukázal, ako veľmi to všetko stojí na správnych ľuďoch. Nepotrebujeme slovenský preklad českého najvyššieho správneho súdu, ale potrebujeme v slovenskej verzii tých správnych ľudí. Preto bola aj taká kľúčová úloha Súdnej rady pri jeho obsadzovaní. Lenže. S blížiacou sa účinnosťou, prišli aj problémy.

Hneď prvým zakopnutím v budovaní Najvyššieho správneho súdu bola zo strany sudcov kritizovaná skutočnosť, že nedošlo k takpovediac preklopeniu správneho kolégia Najvyššieho súdu na Najvyšší správny súd. Pre zákonodarcu však toto bolo základným princípom, z ktorého vychádzal. Zjednodušene povedané tak nechcel len správne kolégium v novej budove, čo má svoj odraz aj v snahe očisty súdnictva, (už opakovom) zvyšovaní dôveryhodnosti a bytia Najvyššieho správneho súdu ako nejakého nepopísaného listu. A byť snáď pochopiteľné z obidvoch strán, v praxi sa to začalo prejavovať v nízkom záujme o posty sudcov Najvyššieho správneho súdu

⁴ Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 230/2010 zo dňa 30. júna 2010

a bolo zrejme, že na jedenkrát sa všetky posty neobsadia.

A keď potom prišlo leto a opätovné kandidatúry, prišlo aj zakopnutie druhé. Na 9. zasadnutí Súdna rada totižto prijala uznesenie,⁵ ktorým nepripustila zaradenie uchádzačov, ktorí už neúspešne absolvovali prvé kolo výberového konania, do ďalšieho výberového kola výberového konania na obsadenie sudcov Najvyššieho správneho súdu. A takto sa začalo vynárať veľa nových otázok vrátane toho, prečo sa ale vlastne robia nejaké kolá. Zákonná úprava takýto pojem nepozná, hovorí

len o výberových konaniach, pojem totiž vzišiel z rozhodnutia predsedu Súdnej rady, ktorý podľa § 151zf ods. 3 zákona o sudcoch a príseďiacich administratívne a organizačne zabezpečuje výberové konanie. Až pri otázke posudzovania

opätovného pripustenia neúspešných kandidátov sa ukázal kľúčový rozdiel medzi „kolami“ a „výberovými konaniami“, resp. kľúčové to, ako sme doteraz jednotlivé vypočutia a overenia predpokladov sudcovskej spôsobilosti vnímali. Či skutočne ako jedno výberové konanie s viacerými kolami alebo ako viacero samostatných výberových konaní. Ide o interpretáčny problém, ktorý má však presah do možného zásahu do základného práva osôb (na prístup k voleným a iným verejným funkciám podľa čl. 30 ods. 4 ústavy), a pri ktorom bola navyše rozpoltená samotná Súdna rada. Časť jej členov pritom uvádza pomerne relevantné a presvedčivé argumenty pre opätovné pripustenie uchádzačov.⁶ Teda skutočný prešlap? Ukáže čas.



Na záver sa však dá azda zhrnúť a poznamenať, že ministerka je možno len ministerkou, sudcovia sú možno len sudcovia, členovia Súdnej rady sú možno len členmi Súdnej rady, ale Najvyšší správny súd je až Najvyšší správny súd. A vieme

⁵ Uznesenie Súdnej rady Slovenskej republiky č. VK 6/2021 z 3. júna 2021. Ako isté potknutie možno spomenúť aj fakt, že ani prvé výberové konanie sa neuskutočnilo do 31. marca 2021, ako to vyžaduje § 151zf ods. 5 zákona o sudcoch a príseďiacich.

⁶ Pozri Stanovisko člena súdnej rady Lajosa Mészároša, ku ktorému sa pripojili aj členovia súdnej rady Andrej Majerník a Pavol Žilincík, k uzneseniu Súdnej rady Slovenskej republiky č. VK 6/2021 z 3. júna 2021

presne čím má byť. Tým malým ústavným súdom, protiváhou štátu, inštitúciou s neskazenou minulosťou – tou dôverou, budovanou na zelenej lúke.

Autor: Adriana Slezáková

...

Niekoľko poznámok k vyhláseniu štrajkovej pohotovosti Trnavskou univerzitou v Trnave

Uplynulé mesiace sa akademická diskusia niesla v duchu pripravovanej novely zákona o vysokých školách, z dielne Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR, ku ktorej akademická obec vzniesla viaceré výhrady.

Najčastejšie námietky akademickej obce zneli na snahy predkladateľov novely smerujúce k okliešteniu slobody akademického sveta, faktickému podriadeniu akademicko-samosprávnych orgánov Ministerstvu školstva, vedy, výskumu a športu SR. Avšak pamätali predkladatelia novely na situáciu, že na politickej scéne môže dôjsť k takému preskupeniu politických síl, ktoré posunú do čela ministerstva osoby s totalitným viđením sveta?

Pripravovaná novela totiž nereflektuje fakt, že zamestnancá i študentská časť verejných vysokých škôl najlepšie vedia, akým smerom sa má uberať tempo akademického života na verejných vysokých školách, lebo sú jeho imanentnou súčasťou.

Vyslovujeme názor, že zamýšľaná novela zákona je tiež prejavom hanebnej neúcty voči tým predstaviteľkám a predstaviteľom akademického prostredia, ktorí v súboji so šikanóznymi praktikami totalitných režimov pre vyznávanie súčasných štandardov akademických slobôd kruto zaplatili (a v prípade TRUNI i pre tých, ktorí sa pričínili o jej ponovembrové obnovenie). Preto veríme, že nakoniec nebudú potrestaní tí, ktorí sa opovážili voči tomuto legislatívnemu zámeru prehovoriť. Oceňujeme snahy Ministerstva školstva SR zlepšovať kvalitu vysokého školstva, avšak pre dosiahnutie tohto cieľa je potrebné využívať také prostriedky, ktoré sú demokratickej spoločnosti prirodzené a neodporujú hodnote slobody, na ktorej je akademická samospráva vybudovaná.

Záverom vyjadrujeme presvedčenie, že ingerencia politických síl do akademického prostredia ostane už len smutným momentom z éry nedemokratických časov.

Autori: Branislav Rak, Martin Pogádl

...

Každé jedno vypočúvanie a každé jedno neporušenie

V miestnosti pre stážistov kancelárie verejnej ochrankyne práv visí obraz – zarámovaný list dievčaťa, ktoré napísalo príbeh osoby bez domova. Osoba bez domova bola iná jednoducho preto, že bola nešťastná a nedokázala si sama pomôcť. Práve na tento príbeh sme si obaja spomenuli, keď sme dostali za úlohu napísať o stážach súvisiacich so zdokonaľovaním tvorby i aplikácie práva – pretože pri zdokonaľovaní tvorby práva i jeho aplikácie je potrebné v prvom rade myslieť na to, komu a ako tým pomôžeme. Kancelária Národnej rady Slovenskej republiky už niekoľko rokov organizuje pre študentov vysokých škôl stáž, ktorú je možné absolvo-



vať v celom spektre orgánov – či v jednotlivých výboroch, ale napr. i v parlamentnom archíve. Zatiaľ čo Adriana odmietala prezradiť svoju preferovanú voľbu, Šimon bol od začiatku pevne rozhodnutý dostať sa do ústavnoprávneho výboru – a obaja boli veľmi spokojní s tým, keď si ich ústavnoprávny vý-

bor vybral (a Adriana mohla prezradiť, že inde by i tak nešla). Uplynulý ročník bol poznačený pandemiou (a ak sa nedáte zaočkovať, bude sa naťahovať ďalší rok, takže verejná výzva: zaočkujte sa!), ale i z mála je možné vyťažiť veľa. V prvom rade sme sa zúčastnili historicky prvých zasadnutí novozriadených komisií, predovšetkým komisie pre tvorbu

práva, v ktorej zasadli renomované právnické osobnosti od Trnavy po Bratislavu a ktorá prerokúvala i historickú udalosť v právnych dejinách našej krajiny – veľkú novelizáciu ústavy. Okrem komisií sme však absolvovali i celkovo tri verejné vypočúvania, tzv. hearingy. Najprv sme spoločne s členmi ústavnoprávneho výboru vyberali tých najvhodnejších kandidátov na uprázdnené miesto sudcu ústavného súdu (stále nás mrzí, že naša pani dekanka sa nedostala do užšieho výberu, ale na druhej strane sme radi, že bude ešte ďalšie roky „dekančiť“). V novembri nasledovalo verejné vypočúvanie kandidátov na post generálneho prokurátora, ktoré – okrem toho, že každý poslanec chcel využiť priestor navyše i na svoju sebaaprezentáciu – bolo historicky prvé. Verejné vypočúvania sa uzavreli vo februári, keď pred ústavnoprávny výbor predstúpili kandidáti na post špeciálneho prokurátora. Všetky vypočúvania môžeme zhrnúť niekoľkými slovami – boli dlhé, vyčerpávajúce, často rozvláčne, ale boli nevyhnutné. Sme si istí, že ak by podobný hearing absolvoval napr. niekdajší generálny prokurátor Dobroslav Trnka, nebol by za generálneho prokurátora zvolený a ktovie, ako by bolo Slovensko vyzeralo.

Tento článok sme začali opisom obrazu, ktorý visí v kancelárii verejného ochrancu práv a v kancelárii verejného ochrancu práv skončíme. Šimon i Adriana mali možnosť absolvovať stáž u verejnej ochrankyne práv (áno, vídali sme sa v parlamente i u ombudsmanky), kde sa síce venovali rozdielnej agende – Šimon osobám vo výkone trestu a vo väzbe a Adriana rôznym otázkam ústavného a správneho práva –, ale zdieľali rovnakú radosť z každého neporušenia (lebo to je najuspokojujúcejšie: vidieť, že orgány verejnej moci konajú nielen v súlade so zákonom, ale i šetrne k ľudským právam), no i zápal dopátrať sa príčin každého porušenia. Paralelné stážovanie tam, kde sa právo rodí, a tam, kde sa aplikuje v súlade s „vyššími princípmi“, ako sú ľudské práva, nám obom poskytlo jedinečnú príležitosť uvedomiť si, že tvorca práva je často nedôsledný – a často sa utápa v chaose, povedzme to na rovinu –, a následná aplikácia takéhoto práva so sebou prináša nepredvídateľné problémy. Preto budeme mať vždy na pamäti posolstvo z obrazu – myslite na to, komu a ako pomáhate.

Autori: Šimon Kasman, Adriana Slezáková

...

Prednáška o ženách z prvých transportov

Každoročne si dňa 25. marca pripomíname výročie tragickej, ale od našej histórii neodlučiteľnej udalosti, ktorou je prvý transport slovenských Židov do vyhladzovacieho tábora. Pri príležitosti pamiatky tohto dňa zorganizovala Právnická fakulta v online prostredí prednášku na tému Ženy z prvých transportov, ktorú viedol Mgr. Matej Beránek, PhD. zo Slovenského národného múzea, Múzea židovskej kultúry - Mú-



zeum holokaustu v Seredi.

Prednáška začala pripomenutím si dôležitých historických udalostí, ktoré transportu predchádzali ako napr. zánik prvej Československej republiky označovanej aj ako „ostrov demokracie“ v strednej Európe, vznik druhej Česko-slovenskej

republiky, kedy Slovensko a Podkarpatská Rus získali autonómiu a následný vznik Slovenského štátu, ktorý sa spája s nedemokratickým režimom. Počas výkladu nám bol poskytnutý hlbší náhľad aj do protizidovského zákonodarstva, ktoré podstatne narúšalo ľudskú podstatu židovského obyvateľstva a zasahovalo do práv, do ktorých by nikdy zasiahnuté nemalo byť. Snáď najlepším príkladom právnych obmedzení pre túto menšinu, ktorý bol uvedený pre budúcich či aktuálnych právnikov, bol ten, že len malé percento advokátov židovského pôvodu mohlo vykonávať svoju profesiu a pritom nemali možnosť zastupovať každého, ale len iných Židov. Vyvrcholením tejto legislatívy bola situácia, kedy sa slovenská vláda rozhodla prijať ponuku Nemecka a deportovať Židov do koncentračných táborov, pričom za každého jedného vyvezeného Žida bolo Nemecku zaplatených 500 mariek. Predstava, že štát mal záujem na vyvážení vlastných občanov zo svojho územia a ešte bol za to ochotný platiť, je v dnešnej dobe priam nepochopiteľná.

Ako sme sa dozvedeli, prvý transport zo Slovenska sa konal 25.03.1942 zo železničnej stanice v Poprade, kedy do vagónov pôvodne určených pre dopravu dobytku muselo nastúpiť 1000 žien v produktívnom veku na cestu priamo do vyhladzovacieho tábora. Pán magister nám uviedol, že väčšina z týchto žien zahynula a to aj napriek tomu, že sa spočiatku podieľali najmä na pracovných činnostiach, ktoré boli spojené s budovaním koncentračného tábora Auschwitz-Birkenau.

Za najhlavnejšiu a najpútavejšiu časť prednášky určite považujem moment, kedy boli priamo premietané výpovede žien, ktoré toto peklo prežili na vlastnej koži. Prvou bola pani Laura Špániková, ktorá opisovala bolestivý odchod zo Slovenska, najmä emotívne lúčenie sa s príbuznými. Aj napriek negatívnym myšlienkam boli všetky ženy a dievčatá presvedčené, že idú pracovať. Dokonca ani v momente, keď im gardista zobral všetky šperky so slovami, že ich už nebudú potrebovať, by ich nenapadlo, čo bude nasledovať. Stále si mysleli, že sa im naskytla príležitosť zarobiť si na nové, ktoré si po návrate domov budú môcť kúpiť. Druhou svedkyňou bola pani Edita Grosman, ktorá opisovala už udalosti priamo z tábora. Počas pobytu sa nakazila škvrnitým týfusom, mala vysoké horúčky, ale aj napriek tomu musela pracovať, aby si zachránila svoj život. Do tábora sa dostala aj so svojou sestrou Leou, s ktorou si menila svoj chlieb za jej čaj, aby sa rýchlejšie uzdravila. Nakoniec sa pani Edite podarilo týfus prekonať, no nanešťastie ho dostala jej sestra, ktorá už toľko šťastia nemala. Jej príbeh nám ponúkol možnosť vidieť trochu ľudskosti z tohto krutého prostredia a to v podobe doktorky z koncentračného tábora, ktorá jej pomohla v čase, keď dostala tuberkulózu kolena. Pani doktorka ju zobrala do nemocnice, aby s napuchnutým kolenom nemusela pracovať. Následne, keď zbierali ľudí z nemocníc priamo na smrť – do plynu, tak jej povolila pracovať a tým jej zachránila život.

Po prednáške nasledovala zaujímavá a hlboká diskusia, v ktorej sme premostili aj do dnešnej problematiky popierania holokaustu. Účastníci diskusie sa snažili zamyslieť nad



položenou otázkou a to: ako je možné, že aj napriek toľkým dôkazom a svedectvám sa stále stretávame s ľuďmi, ktorí holokaust aj napriek toľkým neprehliadnuteľným faktom a svedectvám stále popierajú?

Ako zúčastnená študentka môžem zhodnotiť, že táto prednáška ma prinútila sa zamyslieť nad mnohými vecami. Nikdy si nemôžeme byť istý komfortom, ktorý práve máme, pretože práve tieto udalosti nám ukazujú, ako rýchlo sa dá oň prísť. Nie je vylúčené, že sa minulosť nemôže zopakovať. Práve preto je potrebné, aby si naozaj každý z nás uvedomil, čo sa môže stať, keď sa bezhraničná moc dostane do nesprávnych rúk a my sa necháme ovládnuť nenávisťnými myšlienkami až tak, že nebudeme schopní proti nespravodlivosti zasiahnuť.

Autor: Viktória Kološťová

...

Pojmy do vrecka študenta práva

Pri slove rodina sa každému z nás objaví v mysli iná predstava. Ani by som nečakala niečo iné, keďže rodina môže mať veľmi veľa podôb. Právne máme inštitúty týkajúce sa rodiny upravené v Zákone o rodine a práve tie aj s pojmami súvisiacimi s dedením by som Vám rada priblížila.

Rodinné právo

Manželská prekážka – manželskou prekážkou sa rozumie okolnosť vymedzená v Zákone o rodine, ktorá vylučuje možnosť uzavrieť manželstvo, respektíve je dôvodom na vyhlásenie manželstva za neplatné, ak už bolo manželstvo uzavreté. Takouto manželskou prekážkou je napríklad pokrvné príbuzenstvo snúbencov/manželov, snaha uzavrieť manželstvo so ženatou/vydatou osobou, veková prekážka (neplnoletosť) alebo nespôsobilosť na právne úkony.

Vyživovacia povinnosť – je povinnosť zabezpečiť základné životné potreby pre osoby spĺňajúce zákonom vymedzené podmienky. Zákon o rodine pozná viacero vyživovacích povinností, medzi ktoré patrí napríklad vyživovacia povinnosť rodičov k deťom, detí k rodičom, vyživovacia povinnosť medzi ostatnými príbuznými či medzi manželmi. Rozsah vyživovacej povinnosti sa mení v závislosti od typu vyživovacej povinnosti. V praxi sa častejšie stretáme s pojmom výživné,

ktoré predstavuje finančnú čiastku na zabezpečenie potrieb dieťaťa/rodiča/manžela.

Nezaopatrované dieťa – nezaopatreným dieťaťom sa rozumie dieťa (aj plnoleté), ktoré nie je schopné samé sa živiť, čiže si samé nedokáže zaobstaráť životne dôležité potreby.

Majetkový opatrovník – majetkovým opatrovníkom môže byť súdom určená fyzická osoba, ktorá je poverená spravovaním majetku maloletého dieťaťa, ak sú záujmy maloletého dieťaťa súvisiaceho so spravovaním jeho majetku v ohrození a rodičia neurobili alebo nie sú schopní urobiť potrebné kroky na ochranu majetku.

Dedenie

Neopomenuteľný dedič – neopomenuteľným dedičom je osoba, ktorú nemožno vynechať z dedenia po poručiteľovi, pokiaľ nespĺnila podmienky vydedenia. Občiansky zákonník

uvádza, že ide o potomkov poručiteľa, pričom ak ide o maloletého potomka musí mu patriť aspoň toľko, koľko predstavuje jeho dedičský podiel zo zákona, a plnoletému potomkovi aspoň toľko, koľko predstavuje polovica jeho dedičského podielu zo zákona. Pokiaľ by tomu závet poručiteľa odporoval, v danej časti by bol neplatný.

Dedičský podiel – pojmom dedičský podiel sa nazýva časť dedičstva po poručiteľovi, ktorý prislúcha jednému dedičovi. Veľkosť dedičského podielu bude potom závisieť od dedičskej skupiny ak sa dedí zo zákona, prípadne od vôle poručiteľa vyjadrenej v závete.

Poručiteľ vs. Závetca – Zosnulá osoba sa v dedičskom konaní označuje ako poručiteľ alebo závetca. Rozdiel tohto pomenovania závisí od okolnosti, či bol alebo nebol zosnulým spísaný závet. Ak sa dedí zo závetu, osoba zosnulého získava status závetcu. Ak sa dedí zo zákona, zosnulý sa nazýva poručiteľom.

Dedenie nascitura – aj nasciturovi, teda nenarodenému dieťaťu, patrí dedičské právo. Dané však platí len za podmienku, že sa toto počaté dieťa narodí živé.

Autor: Andrea Mičudová

...

Prednáška s Tamarou Stohlovou

Pojem vegánstvo či rastlinná strava sa čoraz viac spája s bojom proti klimatickej kríze. V súčasnosti dostávajú témy ohľadom dopadu živočíšnej potravy na životné prostredie väčší priestor, no napriek vážnosti situácie, ktorú má na svedomí práve aj živočíšna potrava, nie je stále dostatočne diskutovaná. Práve preto sme sa aj my rozhodli v rámci sviatku dňa Zeme, ktorý si každoročne pripomíname 22. apríla, zorganizovať prednášku s Tamarou Stohlovou na danú problematiku. Tamara Stohlová je ekoaktivistkou a odborníčkou na životné prostredie. Taktiež ako prvá na Slovensku založila projekt Zelená jedáleň, ktorý prináša rastlinné stravovanie do vysokoškolských jedální.

Prednáška sa konala v piatok 09.04., ktorej obsahom boli aj ďalšie témy, ktoré s touto problematikou úzko súvisia, ako napríklad ochrana zvierat, biodiverzita a klimatická zmena. Študenti mali možnosť po prednáške otvorene diskutovať na vyššie uvedené témy a venovať sa najmä otázkam ohľadom rastlinnej stravy.

Považujem za veľmi dôležité, aby sme dávali túto problematiku do väčšieho povedomia, keďže práve živočíšna strava je jedným z najväčších znečisťovateľov našej planéty. Ako uviedla aj pani Stohlová vo svojej prednáške, práve hospodárske zvieratá sú zodpovedné za 20 - 30% globálnych emisií skleníkových plynov. Súčasťou znečisťovania, ktoré spôsobujú hospodárske zvieratá, je výrub pôdy na kŕmenie a pasenie zvierat. Takéto odlesňovanie eliminuje zachytávanie uhlíka a urýchľuje proces zmeny podnebia. Odlesňovaním nielen eliminujeme zachytávanie uhlíka, ale taktiež dochádza k strate biodiverzity. Ďalším značným problémom je, že na vypestovanie krmiva pre hospodárske zvieratá potrebujeme viac ako 500-násobok vody a viac ako 20-násobok plochy pôdy, ktorý by sme dokázali využiť pre vypestovanie rastlinnej potravy pre ľudské obyvateľstvo. V Európe takéto veľkokapacitné plochy pôdy nemáme, a preto sa väčšina krmiva pre zvieratá dováža z južnej Ameriky, čo opäť spôsobuje väčšiu uhlíkovú stopu.

Prednáška s diskusiou

Ochrana zvierat a rastlinná strava

Host: **Tamara Stohlová**, poradkyňa europoslancu a odborníčka na životné prostredie a ochranu zvierat

09.04 (piatok) o 17:00

elsa
The European Law Students' Association
TRNAVA



Voda, ktorá sa spotrebuje pri výrobe živočíšnych produktov, sa odráža aj na priemernej spotrebe človeka, pretože práve 3/4 spotrebovanej vody sa nachádza v živočíšnej potrave. Pravdepodobne najhorším faktom je to, že trávenie prežívavcov spôsobuje väčšie emisie skleníkových plynov ako celý dopravný sektor. Týmto trávením tak dochádza ku globálnemu otepľovaniu. Preto je potrebné obmedziť najmä konzumáciu hovädzieho mäsa a mliečnych výrobkov.

Ako aj samotná Tamara Stohlová na konci poznamenala, stačí obmedziť alebo úplne vyradiť z potravy tie potraviny, bez ktorých sme schopní prežiť, aby sa naše stravovanie stalo udržateľným. Na to, aby sme pomohli našej planéte, nepotrebujeme aby sme boli všetci vegánmi, ktorí sa po čase vrátia späť k živočíšnej strave, ale potrebujeme najmä udržateľných, hoci aj len čiastočných, konzumentov rastlinnej potravy.

Autor: Alexandra Nemcová

Správne debaty

Milí študenti a priatelia správneho práva,

uplynulý semester odštartovala v online priestore séria diskusií so zaujímavými hosťami pôsobiacimi v oblasti administratívneho práva a praxe pod názvom „Správne debaty“. Diskusie organizuje Katedra správneho práva, práva životného prostredia a finančného práva pod taktovkou odborného asistenta pána doktora Rybníkára. Pozvanie do Správnych debát prijalo viacero zaujímavých hostí: predsedníčka senátu Správneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a členka Súdnej rady Slovenskej republiky JUDr. Elena Berthotyová, PhD., prokurátor neresťného odboru Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky JUDr. Marián Fečík, verejná ochrankyňa práv a univerzitná profesorka prof. JUDr. Mária Patakoyová,

PhD., sudkyňa Ústavného súdu Českej republiky JUDr. Kateřina Šimáčková, Ph.D. Hostia počas diskusií zodpovedali viacero odborných otázok, ale aj otázok, ktoré sa týkali ich študentských čias, zaujímavých pracovných skúseností, či trávenia voľného času. V závere každej Správnej debaty pomved katedry Martin Pogádl vyžreboval spomedzi všetkých účastníkov diskusie výhercov hodnotných kníh, ktorých autormi sú hostia Správnych debát. Správne debaty pokračujú aj v nasledujúcom akademickom roku. Študenti sa preto môžu tešiť na ďalšie diskusie so zaujímavými osobnosťami administratívneho práva. Prijmite taktiež pozvanie do Facebookovej skupiny „Správne debaty“, kde Vás budeme informovať o ďalších akciách katedry, ako aj o aktuálnom dianí v oblasti administratívneho práva.



Autori: Martin Pogádl, Samuel Rybníkár

...

Tentokrát online a tentokrát o daňovej optimalizácii



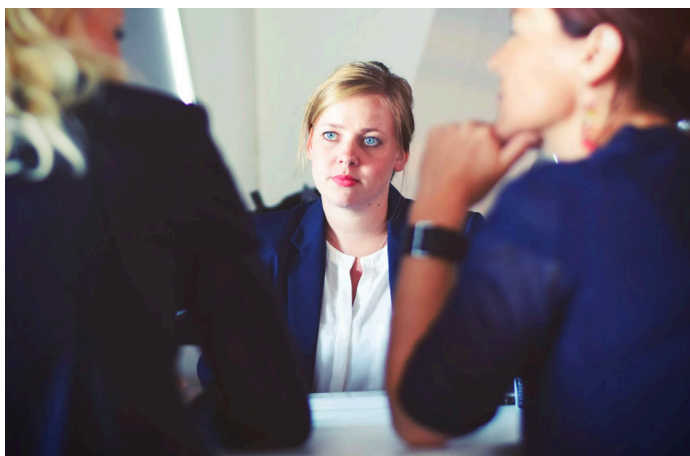
Keď na jeseň 2019 JUDr. Ján Šanta, Ph.D., LL.M., MBA, prednášal o Ochrane a poškodzovaní finančných záujmov Európskej únie, bolo to ešte v priestoroch fakultnej knižnice a bol to veľký úspech. A aj vďaka doc. JUDr. Eve Szabovej, PhD. z katedry Trestného práva a kriminológie, sme si dr. Šantu mohli vypočuť opäť. Tentokrát síce online, ale o zaujímavej a aktuálnej problematike daňovej optimalizácie. Aby sme boli presní, hlavnou témou prednášky dr. Šantu bolo určovanie hranice medzi daňovou optimalizáciou a daňovou

trestnou činnosťou. V tejto súvislosti dr. Šanta jednak poukázal na prísne individuálny prístup a jednak dôsledné spájanie právnych odvetví. Fakt, že ide o naozaj komplexnú problematiku, potvrdzuje práve súhrn právnych noriem pri určovaní hraníc medzi daňovou optimalizáciou a daňovou trestnou činnosťou. Do úvahy treba vziať daňové a trestné právo, ale aj občianske, obchodné, ústavné právo a dr. Šanta upozornil, aby sme nezabúdali aj na teóriu práva, ktorá podľa neho nie je len teóriou, ktorú sa treba naučiť a zabudnúť. Časť prednášky sa následne venovala judikatúre súdov. Spomenutá bola najmä početná judikatúra českých súdov, ale aj Súdneho dvora Európskej únie. Rozličné prípady z praxe nám dokazujú, že ľudská predstavivosť a najmä vynaliezavosť je skutočne obdivuhodná. A pri určovaní toho, či už v danom prípade ide o daňovú trestnú činnosť, je tak aj podľa dr. Šantu potrebné klásť dôraz najmä na teleologický výklad a skúmať obsah a účel pred formou. Nakoniec po svojom krátkom úvode do právnej problematiky na hodinu a dvadsať, ako to nazval dr. Šanta, ešte rovnako dlhú dobu odpovedal na rozličné aktuálne otázky z trestného práva. Doktor Šanta prednáša naozaj pútavo a radi ho na fakulte zase raz privítame.

Autor: Adriana Slezáková

Ako sa pripraviť na pohovor do zamestnania?

Nezáleží na tom, či sme sa už počas svojho života zúčastnili na nespočetne veľa pracovných pohovoroch alebo sme na žiadnom zatiaľ neboli, pretože aj napriek tomu, každý jeden z nás cíti pred pracovným pohovorom určitý stres, taktiež sa zamýšľame nad tým ako zaujať, uspieť, či jednoducho ako sa stať víťazom tejto pomyselnej súťaže. V súvislosti s touto témou usporiadala naša Právnická fakulta webinár s názvom „Ako sa pripraviť na pohovor do zamestnania?“, ktorý viedla prezidentka Slovenskej komory psychológov – Mgr. Eva



Klimová. Spočiatku som sa na daný webinár pripojila ako zvedavá študentka, ktorá sa chce dozvedieť viac, ale počas počúvania nespočetného množstva užitočných rád, som si uvedomila, že tieto informácie by bola škoda neposunúť aj ďalej pre študentov, ktorí sa v danom čase na online podujatí nemohli zúčastniť. A tak som si začala preberané fakty zapisovať. Následne som sa spojila s pani magisterkou Klimovou a zhrnula niekoľko bodov, ktoré sú podľa môjho názoru pre úspech uchádzača na pracovnom pohovore kľúčové.

1. Výber pracovnej pozície

V prvom rade je podstatné povedať, že je potrebné zhodnotiť samého seba, kde mnohokrát nezáleží len na tom, čo chcete či nechcete robiť, ale záleží najmä na tom, na akú pracovnú pozíciu máte predpoklady. Aj keď mnohí z vás majú svoje predstavy a vidia sa v budúcnosti na vysnívaných pracovných pozíciách, tak nie vždy ste pre tú danú pozíciu vhodným kandidátom, pretože každý z nás je iný. Práve v tom však tkvie pestrosť a jedinečnosť ľudstva, ale aj rôznorodosť výberu z právnických profesií. Pri zhodnotení toho či sa napr. hodíte na pozíciu notára, advokáta, sudcu, prokurátora či iných profesií, vám môžu pomôcť vaši kamaráti, rodina, pracovní psychológovia, kariérni poradcovia, či práve vaši profesori.

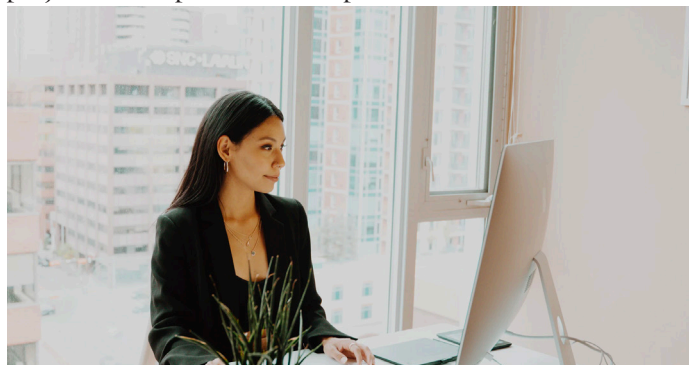
2. Životopis a motivačný list

Pri pracovnej ponuke budete mať vždy uvedené, čo od vás vyžadujú, väčšinou sa jedná o životopis a motivačný list. Životopis by mal obsahovať základné identifikačné údaje. Ak

k nemu prídáte fotografiu, dajte si pozor na to, aby bola vhodná, profesionálna. Do životopisu je potrebné uviesť svoje vedomosti, schopnosti a zručnosti. Predovšetkým uveďte svoje ukončené vzdelanie, ale aj prebiehajúce, taktiež spomenite svoje absolvované školenia a kurzy. Taktiež uveďte svoje reálne predchádzajúce pracovné skúsenosti, jazykové znalosti, ale aj to či ste držiteľom vodičského preukazu. Dbajte hlavne na štruktúru, štylistiku a pravopis. Motivačný list by mal byť jedinečný, špecifický, musí vás vystihovať a tiež musí byť prispôbený danej pracovnej pozícii. Pokúste sa vyhnúť nič nehovoriacim frázam ako som zodpovedný/á, spoľahlivý/á, nekonfliktný/á a podobne. Samozrejme, môžete ich použiť, ale vždy to podložte nejakým faktom, prečo takým človekom naozaj ste. Taktiež skúste spomenúť, akým prínosom by ste mohli byť pre spoločnosť. Pri absolventovi spoločnosť počíta s tým, že bude učentlivý, no absolvent musí poskytnúť pridanú hodnotu aj spoločnosti, pre ktorú bude pracovať.

3. Poznaj svoju hodnotu

Dôležité je vedieť oceniť sám seba. Zhodnotiť, v čom vidíte svoju výhodu oproti ostatným uchádzačom/uchádzačkám. Jednoducho, je potrebné vedieť sa predať. Netreba sa báť povedať o svojich prednostiach a vyzdvihovať ich, treba však uvádzať len pravdu. Pri hodnotení samého seba je podstatné vedieť najmä povedať, akú máte predstavu platu a zároveň si stanoviť platovú hranicu, pod ktorej hodnotu pracovnú pozíciu nezoberiete. Pri plate nezabudnite uviesť, či hovoríte o požiadavke na hrubú alebo čistú mzdu. Pokiaľ ste absolventom a nemáte žiadne pracovné skúsenosti, pokúste sa vyzdvihnúť svoje vedomosti, zručnosti, spomenúť, na akých projektoch ste pracovali a tak podobne.



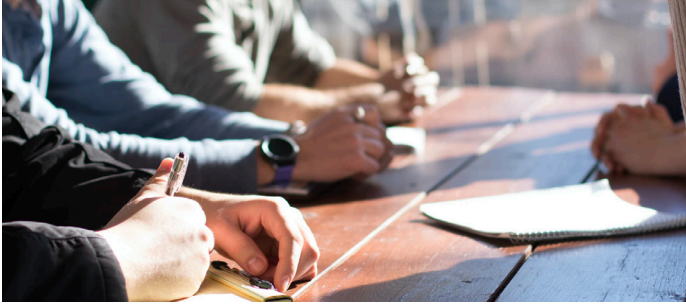
4. Telefonát pred pohovorom

Je vysoko pravdepodobné, že sa vám pred samotným pohovorom ozvú a preto musíte byť pripravení. Pokiaľ ste si posielali životopisy do viacerých firiem a neviete, ktorá z nich sa vám práve ozvala, tak sa vopred ospravedlňte a opýtajte, o ktorú z nich ide. Môže vám pomôcť si vopred poznačiť telefónny kontakt a napísať si k nemu, o ktorú firmu sa jedná. Už počas telefonátu s vami môže váš budúci zamestnávateľ zisťovať, ako reagujete na neočakávané situácie, preto

sa snažte zachovať rozvahu, odpovedajte jasne. Ak v danom momente nemôžete hovoriť, ospravedlňte sa a požiadajte o iný termín. Pri hľadaní zamestnania nezabudnite jedenkrát spätne zareagovať na zmeškaný hovor. Čo keby to bol potenciálny zamestnávateľ?

5. Pohovor

Na pohovore je dôležité to, aby ste ukázali samého seba. Povedzte, čo si myslíte, čo robíte, a prečo to tak robíte, čo viete, a hlavne čo chcete, aká je vaša motivácia. Zamerajte sa aj



na prípravu. Premyslite si dopredu, čo chcete povedať a ako sa chcete odprezentovať. Buďte teda pripravení rozprávať o sebe, svojej kvalifikácii, odbornosti, praxi, pracovných skúsenostiach, ale taktiež buďte pripravení povedať, z akého dôvodu ťa zaujala daná pracovná pozícia a prečo chceš pracovať práve na konkrétnom mieste. Tiež je potrebné, aby ste uviedli vaše silné stránky, pretože práve to, že ste v niečom jedineční, vám môže pridať na atraktivnosti pre zamestnávateľa. Tiež sa pripravte aj na to, že niekedy bude potrebné uviesť aj svoje nedostatky. Vždy ich pomenovávajú vo vzťahu ku práci, ktorú chcete vykonávať.

Domnelý nedostatok pre jeden typ práce môže byť naopak výhodou pre iný typ práce. Veľkú rolu hrá aj prvý dojem. Dbajte na správny výber oblečenia, ale aj na celkovú úpravu. Musíte si uvedomiť, že práve v danom okamihu budete mať svoju šancu, preto odpovedajte jasne, stručne a zrozumiteľne, používajte spisovný jazyk. Snažte sa prísť na čas, pokiaľ meškáte, tak to oznámte vopred a overte si, či ešte môžete prísť. Avšak nemusíte pohovor vnímať len ako niečo formál-

ne, buďte sami sebou, odpovedajte spontánne, pýtajte sa, nebojte sa vyjadriť vaše názory a pocity.

6. Ako zvládnuť stres

Stres je niečo, s čím sa snažíme naučiť pracovať celý život. Každý z nás ho cíti, ale aj napriek tomu sa ním nemôžete nechať prevalcovať. Aj personalista či zamestnávateľ, ktorý s vami vedie pohovor, je len človek a je pripravený na to, že budete cítiť či už menší alebo väčší stres. Najlepšou pomocou, keď sa vám rozbúcha srdce a vy sa celý roztrasiete, bude práve hlboké dýchanie. Na internete nájdete množstvo dýchových cvičení, ktoré vám môžu pomôcť. Taktiež majte pri sebe čistú vodu. Aby ste sa vyhli zbytočnému stresovaniu, tak nezabudnite na dôkladnú prípravu, skúste si doma natrénovať rozprávanie o tom, čo by ste o sebe chceli spomenúť.

7. Po pracovnom pohovore

Pokiaľ na pohovore neuspějete a neviete prečo, tak sa neostýchajte opýtať, z akého dôvodu ste práve vy neboli úspešní. V budúcnosti vám to môže pomôcť pri svojom zlepšovaní sa.



Zamestnávateľ však nie je povinný na túto otázku odpovedať, za pokus to však stojí. Ak ste na danom pohovore uspeli a výber kandidáta na pracovnú pozíciu má viac kôl, dbajte na to, aby ste ukázali svoju jedinečnosť aj v ďalších kolách. Pokiaľ budete úspešní, tak vám zo srdca gratulujem.

Autor: Viktória Kološťová, Autorizovala: Mgr. Eva Klimová

Argumentárium

Advokát a argumentácia judikatúrou – postup, ktorý volí advokát pri použití judikatúry s ohľadom na obhajobu klienta prináša viaceré situácie. Praktický problém nesprávne zvoleného postupu pri výbere judikatúry spočíva v tom, že advokát zámerné oboznámi klienta iba s judikatúrou, ktorá je v súlade so záujmami klienta a zamlčí existujúcu judikatúru, ktorá je v neprospech klienta.

Takýto prípad nie je etickým pochybením za predpokladu, že advokát si je tejto judikatúry vedomý a počíta s tým, že ňou bude argumentovať protistrana, či so skutočnosťou, že bude známa súdu. Kvalitu vlastného podania v tomto prípade

obhájí tým, že jeho argumentácia sa nesie v línii protiargumentácie takejto s prospechom klienta rozpornej judikatúry. O etickom pochybení by bolo možné hovoriť v prípade, keby advokát nedbanlivostne (a fortiori vedome) odkázal výslovne na jedno súdne rozhodnutie nesúladne s ustálenou judikatúrou, pričom túto by vôbec nespomenul.

S ohľadom na uvedené je nesporné, že advokát je obsahom ustálenej judikatúry viazaný a z toho mu plynie povinnosť ako aj zodpovednosť. Musí zväžiť, nakoľko presvedčivá je jeho argumentácia a aká je pravdepodobnosť, že vrcholný súd výklad ustáleného práva zmení, a s prihliadnutím na to

by mal postupovať pri používaní judikatúry v rámci svojej argumentácie. Finálne rozhodnutie týkajúce sa vstupu do sporu za situácie existencie skôr nepriaznivej judikatúry v danej oblasti je vždy na klientovi a musí mu predchádzať advokátovo zrozumiteľné informovanie o stave výkladu práva, s ohľadom na pravdepodobnosť jeho zmeny. Sudcovou hlavnou povin-

nosťou je potom dôsledne sa vysporiadať s argumentáciou oboch strán sporu.

Bobek, M., Kühn, Z. a kol.: Judikatura a právní argumentace, 2. vyd., Praha: Auditorium, 2016, s. 181 a nasl.

Spracovali: Petra Janeková, Monika Martišková

• • •

Literárne večery

Autor: Laura Fedorová

Literárne večery vznikli úplne náhodou. Pani dekanka zavolała mojej mame Kataríne Fedorovej, ktorá učí na fakulte medicínske právo a počas vášnivej diskusie sprevádzanej rôznymi výkrikmi radosti i hnevu (nad inými, nie nad sebou), sa nejako dostali aj ku mne. Stretli sme sa. Schôdzku si detailne nepamätám. Viem, že som mala dlhé pásmo o prekladoch a Anne Karenine, pri ktorom som aj dupla nohou a ukazovala do diaľky. Napriek neveľkej predstave o procese a priebehu som vedela, že prvý večer chcem robiť o Zločine a treste od F. M. Dostojevského. Nejako sa mi to podarilo zlepíť a vznikol prvý literárny večer - Dá sa zločin odpykať len cez trest?

Nedá sa povedať, že by sme sa počas diskusie dopracovali k výsledku. Literárne večery sa vyznačovali svojhlavosťou zúčastnených, čo mi bolo ale náramne sympatické a plne som to podporovala, keďže práve vo voľnom táraní som videla hlavný zmysel týchto stretnutí. Po dni plnom pravidiel a príkazov sa pár ľudí prihlásilo na MStears a porozprávali sa o svojom, bez zásahov z vonku. Aby to nevyzeralo tak, že všetko išlo mimo misu, pár vecí sa povedalo aj k veci, aspoň tak sa mi zdá. Nevieť presne aké, ale nie je možné, aby niečo trvalo dve hodiny a nepovedalo sa aspoň niečo podstatné. Či? No ale teda. Zistila som, že nie každý vidí veci tak, ako ja. Trochu ma to rozrušilo, ale nenechala som sa odradiť, a tak sme sa dohodli na ďalšom stretnutí.

Druhý literárny večer sa okrajovo venoval Šógunovi Jamesa Clavella, no sústredil sa najmä na tému zodpovednosti za vlastné činy. Preto aj ten názov - Kto nesie zodpovednosť za naše činy? Malo to aj ten právnický punc, pretože sme sa venovali rôznym výhovorkám, ktoré páchatelia používali v súdnych procesoch a podobne. Najlepšie na stretnutiach bolo, že naozaj boli slobodné. Nik sa nehanbil, nik nemal ostych. Neniesli sme zodpovednosť za svoje reči, a to bolo pekné.

Tretí, môj najobľúbenejší, sa niesol v téme: Záleží na tom, kto to napísal? Mimo obvyklej družiny sa ku nám pridala i Peter z Via Juris, čo prinieslo nové dimenzie do mojej, už svojim spôsobom typickej, diskusie s prodekanou a kolegynkou pani Fedorovou, ktoré sa vždy a rady aktívne zapájali. Prešli sme Kunderu, Válka a i Heideggera, i keď v tom bol zorientovaný málokto, ja určite nie, a tak som sa len decentne usmievala. Môžem čítať skvelé dielo od zlého človeka? Nepodporujem ho tak? Nezúčastňujem sa na jeho zle? To si musí každý rozhodnúť sám za seba. Bolo však náramne svieže sa o tom porozprávať s takými kvalitnými ľuďmi.

Ďakujem.





My, študenti, a očkovanie

Zodpovednosťou za návrat do normálu.

Autori fotografií: archív študentov